

SUCCINCTA

INTRODUCTIO

IN

BIBLIOTHECAM

LATINAM

JO. ALB. FABRICII,

USUI SCHOLASTICO

ACCOMMODATA

A

JO. JUSTO von Zinem.

MAGDEBURGI,
LITTERIS VIDUAE SIEGELERIANAE.

VIRO
Maxime Reverendo atque Clarissimo,
DOMINO
CHRISTOPHORO
AUGUSTO
HEUMANNNO,

.S Theol. D. et Prof. Gymnafii Götting.
Inspectori,

de re litteraria et sacra optime merito,
in devoti animi
memoriam

hoc quidquid est libelli
dedicat consecratque

Tanti inter litteratos nominis
cultor perpetuus,

AUCTOR.

Ad Lectorem.

Bibliothecam *Latinam* Viri de re sacra pariter & litteraria immortaliter meriti, JOH. ALB. FABRICII anno MDCCIII. Londini ob praestantiam suam recusam censet & recenset JACOBUS BERNARDUS, * in eaque notat 1) THEODORUM JANSONIUM AB ALMELOVEEN ab ipso Medicum modo vocatum fuisse Geudanum, id temporis vero jam Professore elegantiorum litterarum Harderovicensem. 2) Optimas PETRI ANTESIGNANI editiones Terentii omissas. 3) παράγραφα in allegando MOTTAEO VAYERIO. 4) aliudque in numerandis modo VIII. Thesauri Antiquitatum Romanarum Graeviani Tomis, quum tamen XII. esse unicuique constet. Verum scias, quod primam, tertiam & quartam notationem

A 2

Cl.

* Nouvelles de la Republique des lettres 1703. Dec. p. 650.

Cl. FABRICIUS ipse in altera editione sua emendauerit; secunda autem nulla emendatione habuerit opus, dum ipse vidi, Londinenſi editioni dictas Terentii editiones additas eſſe.

Ad meam in eam introductionem quod attinet, eadem illam methodo, hoc eſt, eadem breuitate, perſpicuitate & ratione materiarum, celebriorumque auctorum & optimarum editionum, quas noſſe litteratus debet, habita, qua introductionem in Graecam conſcripſi, elaborare ſtudui. Clariffimum vero Auctorem exſcribere, & ipſius res atque verba retinere religioni mihi duxi; quia ſcopus, quem mihi præfixi, unicus eſt, ſtudioſam juventutem in ejus Bibliothecam Latinam introducere: ut Tibi ex ipſa introductionis hujus cum illa collatione patebit ad oculos. Ceterum Deum oro immortalẽ, ut qualemcunque hanc operam in rei litterariæ emolumentum fortunare velit! Scribebam menſe Aprili
A. C. MDCCXXIV.

PROLEGOMENA
DE ORIGINE ET FATE LATINÆ LINGVÆ.

Lingua *Latina* nata est in Latio;
Latium autem dictum est ab an-
tiquis ideo, quod ibi Saturnus
filii technas effugerit et ibi la-
tuerit, unde *Ovidius*: *Dicta quoque
est Latium terra latente Deo.* Qui aucto-
res floruerunt, fuerunt Caesaris AUGU-
STI tempore. Sicuti vero non omnes
Phrases barbarismi aut soloecismi sunt
vocandae, quae in ejus temporis aucto-
ribus inveniuntur; sic contra non teme-
re imitandae, quae in posterioribus secu-
lis scriptae sunt, & in Ciceronis operibus
aut aliis ejus temporis non leguntur. De
barbarismis scripserunt VOSSIUS, CASP.
SCIOPIUS (canis Grammaticorum)
BORRICHIVS, CELLARIUS in anti-
barbaro et curis posterioribus. In Lati-
nis praesertim notandae sunt duae partes:

analogia et auctoritas. Analogia autem si-
ne auctoritate nulla est. Ad auctorita-
tem quod attinet, auctores praesertim
consulendi *Cicero, Livius, Varro, Plinius*
major et junior, in quibus plurima et
pene omnia inveniuntur. Sed omnibus
auctoribus fides non dari potest.

Auctores dividendi sunt in seculum
I. Aureum II. Argenteum III. Æneum IV.
Ferreum. Alii eos dividunt in 1) pueritiam
2) adolescentiam 3) virilem aetatem 4)
senectutem et aetatem decrepitam. Ad
M. *Libium* nempe *Andronicum*, Virum Roma-
num eruditissimum (cujus non nisi quae-
dam fragmenta extant apud *Gellium, Fe-*
stum Pompejum, et de quo *Gellius* ait, quod
primus populo comoediam exhibuerit)
usque extendunt JOHANNES NIESI-
US a) et alii praeclari Philologi *infantiam*
linguae Latinae à Roma condita, et sic
durasset illa quadraginta integros annos.
Sequuta est *infantiam juvenus*, quam cen-
tum annos durasse dicunt, nimirum à Li-
vio Andronico usque ad *Ciceronem*, in qua
non Oratores tantum, sed Poetae etiam

a) in tract. de ortu et occasu Latinae Linguae.

celeberrimi vixerunt. Plerosque istius aetatis Poetas collegit in unum fasciculum HENR. STEPHANUS. In hac aetate Latini cum infantibus balbutire coeperunt. Sequitur *virilis aetas* Latini sermonis, cujus auctores omnes inoffenso pede legi possunt. Eam à Cicerone auspicantur, et extendunt ad imperium Flavii Domitiani usque. Quarta aetas in *senium* vergens in pejus dilapsa est. Hanc à Flav. Domitiano ad Arcadium et Honorium usque extendunt annis ducentis. Quum enim sub illud tempus Orientis et Occidentis imperium dividentes et barbarissimae tum temporis gentes, *Gothi, Hunni et Vandali* omnia antiquitatis monumenta in Italia perverterint, Lingua Latina, vel saltem ejus elegantia, corrupta est.

Nos priorem divisionem in secula, tanquam usitatiores, retinemus. Quaeritur autem, *an Seculum semper et apud quosvis homines finitum sit anno centesimo?* ad hoc respondeo, non ita esse. ALEXANDER ab ALEXANDRO docet, quod apud *veteres Gallos* seculum denotaverit

tempus triginta annorum, et quoad hunc calculum nonnulli seculum Regis Pylis Nestoris intelligent, qui vixerit tertiam aetatem hominum, dum vocaretur Triseclisenex: ubi vox seculum significat tempus triginta annorum. Apud *Judaeos* seculum est tempus quinquaginta annorum. Apud *Romanos* seculum non praecise centum annos, sed annos centum et decem continuit; elapsis tot annis celebrarunt ludos seculares. Nos vero dicimus seculum spatium annorum centum impletorum.

Haec vox seculum derivatur secundum quosdam, à *secando* vel *sequendo*, secundum alios à voce *Senex*. Annus centesimus videtur esse terminus seu meta vitae humanae, quem homo attingere potest; id quod vero fit rarius. Hoc observant *Jure Consulti* in *Digestis*, in quibus haec verba reperiuntur: *Placuit centum annis tuendos esse municipales, quia is finis vitae longaevis hominis est.* In *Codice* leguntur verba sequentia: *Ne videamur in infinitum hanc (exactionem) extendere, longissimum vitae hominum tempus eligimus, et non aliter eam fini-*

finiri concedimus, nisi centum annorum curricula excefferint.

Quando itaque nos in hac tractatione ea voce utimur, denotat illa nobis certam aetatem vel temporis periodum, ut ex cujusvis capitis sectionibus patebit.

CAP. I. DE SEculo AUREO. SECT. I.
DE ANTECESSORIBUS SEculi AUREI,
ILLUDQUE SUPERANTIBUS.

CONSPECTUS.

Antecessores seculi aurei sunt: Ennius §. 1.
Livius Andronicus §. 2. Naevius §. 3.
Lucilius §. 4. Pacuvius §. 5. Accius §. 6.
Seculum aureum superant: Plautus §. 7. Terentius §. 8. Lucretius §. 9. Cato §. 10.

§. I.

ENNIUS, Poëta ex Calabria, bonam habet Latinitatem, sed inertes versus. Editus ab Hieronymo Columna Neapoli 1590. 4. et à Paulo Rhebula Lugd. Batav. 1590. Theod. Janssonius ab Almeloven, Medicus, edidit amoenitates Theologico-Philologicas, et conscripsit quoque veterum Poëtarum fragmenta. In iis varios ritus

veterum exposuit e. g. Ob die alten peruquen getragen, oder nicht? ob sie Feuer-Zeug gehabt? ob sie Toback geraucht? *Annales Ennii* editi Lugd. Bat.

§. 2.

LIVIVS ANDRONICVS, antiquissimus scriptor, scripsit comoedias et historias; sed nihil de illis superest.

§. 3.

NÆVIUS Poëta. Cic. Lib. XV, 7.

§. 4.

LUCILIUS, cujus fragmenta edidit *Franciscus Doussa* Lugd. Batav. 1597. 4.

§. 5.

PACUVII fragmenta edidit *Rob. Stephanus* 1564.

§. 6.

ACCII fragmenta collegit idem, et edidit Sec. XV.

§. 7.

PLAVTUS, Sarsinas a. u. c. 570. obiit. Agellius refert, nonnullas comoedias ab eo in ipso pistrino scriptas esse. Hodie 20. earum supersunt, cum olim 130. earum fuerint. Primum editus à *Georg. Merula*

Ve.

Venetiis 1472. Optima editio est cum curis secundis *Taubmanni* et *Jani Gruteri* recognitione. Francof. 1621. 4. Prostant quoque editiones *Jani Doussae* Lugd. Bat. in 12. it. *Aug. Buchneri*, it. *Dionys. Lambini* 4. cum Comment. it. *Agricolae* in usum Delphini 4. 2. volum. *Job. Philippus Pareus* 1634. 8. edidit Lexicon Plautinum Hannoniae. Qui Plautum intelligere didicit, inquit *Casp. Bartbius* Lib. I. Adv. c. IX. p. 2356. ad Ciceronis Phrasin vix opus habebit interprete; ex illo loqui, ex hoc dicere hauriet.

§. 8.

PUBLIUS TERENCEIUS AFER scripsit comoedias, quae hodie in omnium manibus versantur. Scipio Africanus junior seu *Æmilius* adoptavit Terentium. Vitam ejus *Suetonius Tranquillus* memoriae prodidit. Optima editio *Donati*, et *Frid. Lindenbrockius* suis notis aliquid adjecit Paris. et Francof. 1623, 4. *Pareus* indicem in eum edidit 1689. In usum Delphini prodiit 4.

§. 9.

TITUS LUCRETIVS scripsit de re-
rum

rum natura VI. libros. Philtro à virgine ipsi indito ad *μανία* adactus seipsum interfecit anno ætatis 44. Prodiit Antwerpiae 1589. Cui editioni adjectum est carmen *Varronis Atacini*, quod nec ab ævo nec ab argumento Lucretiano abit. Id illius esse, colligas ex *Licentii* carmine apud *Augustin.* Epist. XLII. *Dan. Pareus* edidit eum cum *Lexico Lucretiano* Francof. 1681. 8. optime quoque editus est à *Gifanio*, it. à *Dionysio Lambino* cum *Comm.* Francof. 8.

§. 10.

M. PORCIUS CATO in summa ætate Graece didicit ab Ennio. Opera ejus quae extant collecta sunt Lugd. Bat. 1590. 8. Editus quoque est cum *Ausonii Popmae* et *Meursii* notis 1589. Franequerae. Vitam ejus *Corn. Nepos* scriptam reliquit.

CAP. I. SECT. II. DE AUREÆ ÆTATIS
A SYLLANO TEMPORE USQUE AD
OBITVM AUGUSTI AUCTORIBUS.

CONSPECTUS.

Cicero §. 1. Caesar. §. 2. Sallustius §. 3.
Nepos §. 4. Varro §. 5. Hirtius §. 6.
Livius §. 7. Vitruvius §. 8. §. 1.

§. I.

M. T. CICERO, qui arcana quadam illicibilique eloquentiae suae vi, suapte natura, non aliter ac magnes ferrum lectores ad se rapit, attrahitque, anno aet. 17. versus Arati in Latinos vertit versus. A. 18. in bellum profectus tribunus sub Sulla. Anno 23. vertit Xenophontis Oeconomicon. Anno 26. causas suscipere incipit aliorum, et orationem habuit pro Roscio Amerino. Anno 31. pro R. Comoedo. Scripsit Epistolas ad Atticum, quas edidit *Graevius* Amstel. 1684. 2. vol. 8. ad familiares vel potius diversos, quas idem edidit Amst. 1676. Optima earum editio est *Cellarii*. Officia ejus *Graevius* edidit Amst. 1688. quae optima est editio in Scholis. Ejus libri elegantissimi de oratoria noti sunt. De autore libb. ad Herennium quidem dubitatur, utrum Cornificius, ad quem multae Ciceronis epistolae extant, an vero Ciceronis sit, sed perfectam continent oratoriam. De inventione duos libros admodum juvenis conscripsit. Deinde tres de oratore ab incipientium manibus amoven-

ven.

vendos, ob summum judicium, quod ad illos perlegendos requiritur. Hiselegantissimus ac pene aureus liber subjicitur de claris oratoribus, s. Brutus. Praecipua in hoc libro pars est vita ejus, quam in fine descripsit. Librum etiam scripsit, quem vocat *Orator*, qui libris ad Herennium jungendus et incipientibus maxime cum his commendandus est, immo judice *Lipfio* Lib. Saturn. C. XX. non legendus modo, sed ediscendus est. Ad Topicam etiam devenimus, quam scripsit in ultimo vitae suae anno. Conf. Lib. VII. Fam. ep. 19. De partitione etiam scripsit librum unum, et unum de optimo genere Oratorum. Maxime esset optandum, (sunt verba *Lipfii* variar. Lect. Lib. 1. Cap. 3.) ut, quam operam in Homeri et Virgilii similibus locis inter se comparandis jampridem viri eruditi sumserunt, eandem industriam aliquis in principibus et summis oratoribus Demosthene ac Cicerone poneret. Utilis certe ac jucunda opera, quae hic noster a Graeco illo mutuatus est, uno quasi adspectu intueri, contendere

dere inter se, dijudicare, quid ille adstri-
ctius, quid hic copiosius, quid noster gran-
dus et ornatius, quid ille purius et simpli-
cius, quid hic, quid ille fortius, nervosius,
melius, deterius dixisse videatur. Nam
si vere aestimare volumus, Ciceronis no-
stri eloquentia, quanta quanta est, à De-
mosthene manavit, eumque cum in imi-
tatione præcipuum sibi proponeret, non
tantum artificio et ductu orationis sæpe
conveniunt, sed nonnunquam etiam in
eadem incurrunt et verba et sententias.
Operis ejus editionis optimae sunt *Rob.
Stephani* Paris. 1554. fol. 2. vol. it. *Aldi Ma-
nutii* et *Pauli Manutii* Venetiis 1578. et 1583.
4. vol. it. *Jani Gruteri* et *Wilb. Gruteri* fra-
tris 4. vol. 1618. Hamb. fol. maj. it. *Jac.
Gronovii* Lugd. Bat. 4. et 12. 1692. it. *Graevii*
1702. Editiones etiam sunt *Schrevelii* Lugd.
Bat. 4. maj. 1661. it. *Schrevelii* Genuensis,
quae pessima. *Dionysii Lambini* in 8vo
8. tomis Paris. *Dionysii Gotthofredi* est vulga-
ris Genev. it. Lond. in fol. sed mala. *Ni-
zoli* et idit thesaurum in eum, et *Job. Stur-
mii* editio Ciceronis operum, quae pro-
diit

diit 8. vol. 8. easdem habet paginas cum hoc thesauro. *Fabricius* de vita *Ciceronis* exposuit, qui libellus editus Hamb. 1672. 12. et adjectus quoque est editioni *Schrevelianae* Opp. Cic.

§. 2.

CAJUS JULIUS CÆSAR aperte, nude et eleganter historiam de bellis suis contexuit. Praesertim ejus libri VII. de bello Gallico, quos *Suetonius* aliique *Ephe-merides* vocant, sunt commendandi. *Aulus Hirtius*, familiaris ejus, addidit librum octavum de B. G. et alia. Optima editio est *Gothofredi Jungermanni*, quam edidit 1606. 4. e versione Graeca anonymi veteris. Francofurti est repetita 1669. sed longe inferior. *Cellarius* hunc auctorem etiam edidit Lips. 1705. cum mappis.

§. 3.

CRISPUS SALLUSTIUS facili et eleganti stylo scripsit, optimeque res suas disposuit, cum primis in oratiunculis. *Archaismos* interdum admisit, quos facili negotio Praeceptor monstrare potest. Ex scriptis vero ejus Bellum Jugurthinum

num et Catalinarium una cum duabus orationibus ad Caesarem de rep. ordinanda supersunt. *Gellius* eum *Thucydidis* aemulum vocat. Juxta *Martialem* audit Romana primus in historia. *Augustino* libro de vita beata vocatur selectissimus pensitator verborum. Francofurtensis optima editio est cum multorum notis 8. nec non *Gronovii*. Basileensis et Romana *Aldi Manutii* rarae. *Gottl. Cortius* hunc auctorem cum triginta amplius MSS. et vetustissimis editionibus contulit, et uberimis adnotationibus illustravit 4. Lips. 1724.

§. 4.

CORNELIUS NEPOS, propter rem et Latinitatem ab *Tanaquili Fabro* primae aetati commendatur. Propter rem: discimus enim ex eo historiam Graecam, cui alia saepe immiscetur, ut Siciliensis. Separata historia in eo est vel Romana, vel Barbara. *Graeca* historia iterum secundum civitates in Graecia claras distribuitur. Fuerunt autem eae civitates: Athenae, Lacedaemon, Thebae, Corinthus. Urbs Athenae ut erat clarissima, ita claris-

riffimos habuit Duces, quos conjungere debemus, ut videamus, quomodo de gloria certarint, ut sunt Miltiades, Themistocles, Aristides, Cimon, Alcibiades. Spartana urbs habuit Pausaniam, Lysandrum, Agefilaum. Thebana Epaminondam et Pelopidam. Corinthus Timoleonem. De rebus Macedonicis tractat in Eumene. *Barbara* historia tractatur in Hamilcare et Hannibale. *Romana* in Catone et Attico. Atque sic videmus, quod non solum propter linguam sed et historiam maxime legi debeat hic auctor ab juventute. Ad *Latinitatem* quod attinet, nihil in ejus puritate desiderandum, tam enim est tersa atque nitida, ut nitidior esse nequeat. Ita bene scripsit, ut etiam Cicero de eo adfirmet: *Videtur Nepos solus Latine loqui*. Romanae itaque eloquentiae Parens potius, quam nepos esset nuncupandus. Licet dicat face pro fac, tamen nullus est auctor, qui suos non habeat idiotissimos, tum et ejus tempore imperativus ille in usu fuit. Puritas autem ex eo facili negotio disci potest, si uberior ei index est adjectus, qui iterum iterumque perlegendus

dus est: Sic fiet, ut opinione citius quis si-
 bi Latinitatem ejus atque Phrasium varias
 acceptiones et constructiones memoriae
 infigat. Multa de ejus scriptis perierunt.
 Adscribitur ipsi, quod Darii Phrygii Hi-
 storiam de Bello Trojano verterit. Et-
 iam ferunt, eum Pompeji aliorumque vi-
 tas scripsisse, qui vero *Aurelii Victoris* labor
 est. Optimae editiones ejus sunt Francof.
 1609. in fol. cum *Schotti* et *Lambini* notis.
 it. *Boecleri* in 8. quae plurimis in locis edi-
 ta est, et *Joh. And. Bosii*, qui absolutissimum
 indicem adjecit. *Christ. Cellarii* Lips. in 12.
 prodiit cum mappis. Prostat etiam ali-
 qua sub nomine Cl. *Buchneri*, sed est sup-
 posititia, neque unquam à Buchnero pro-
 fecta. Recte tandem hic auctor puero-
 rum captui accommodatus est per *Emm.*
Sincerum 1715. 8.

§. 5.

M. T. VARRO natus est a. i. Olymp. 166.
 Obiit a. i. Olymp. 188. prope nonagena-
 rius, teste *Hieronymo* in Chronico. Con-
 scripsit 24 libb. de lingua Latina, quos
 Ciceroni inscripserat: satyras Menippeas:
 antiquitates rerum humanarum divina-

rumque: libros de vita populi Romani: opus hebdomadum, quod continebat imagines et elogia doctorum virorum: librum de poëtis et scenicis originibus: libros III. de re rustica. Libri ejus de Latina lingua reliqui sunt à IV - IX. editi ab *Henr. Stephano* 1581. Paris. 8. cum notis *Anton. Augustini*; sed optima editio est *Christoph. Plantini* Lugd. Batav. 1601. 8. cum *Popmae* notis. De re rustica vix dantur editiones, si excipias eam, quam *Vensky*, Subcon - R. Halberst. a. 1728. 12. edidit. cum notis Germanicis. *Scaliger* totum opus dedit cum notis. Scriptores rei rusticae IV. edidit *Gryphius* Lugd. nec non *Gesnerus*, de quibus infra.

§. 6.

AULUS HIRTIUS addidit librum octavum ad Bellum Civile de Bello Africano, Alexandrino, in quo mirifice Caesarem est imitatus. Vd. Caesar.

§. 7.

TITUS LIVIUS scripsit 142. libb. de quibus 13. et 40. mutili sunt; lib. XL. est ἀκέφαλος ab XI - XIX. sola argumenta supersunt. Ab XLV. - LXXXVI. etiam argu-

argumenta supersunt. Supplementis autem illum adornavit *Freinshemius*, quae et Holmiae et Argentorati sunt impressa. Postea autem Rex Galliae ab heredibus MSCta Freinshemii mercatus est, ejusque auspiciis Livius cum supplementis editus est in usum Delphini, quae editio hodie est praestantissima. *Asinius Pollio* Livio objecit sermonis peregrinitatem seu Patavinum, cum quo et facit *Henricus de Noris*. Ast *Morbofius* librum defendit, sine causa ipsum hoc vitio infimulari statuens. Scriptum hoc valde arrisit Italis: *B. Schurtz fleischius* autem voluit *Morbofium* refutare. Ab hujus partibus stetit *Job. Burch. Majus*, Kiloni quondam eloquentiae Prof. qui Livio peculiariora adhaerere verba adserere non dubitavit. Aliquando Itali gloriati sunt Livii brachio forte invento, quod etiam argento exornarunt. Mox autem surrexit *Pignori*, ostendens alterius cujusdam Livii esse brachium. *Lipsius* Livio infestus est, objiciens ipsi negligentiam supinam et stylum minus tersum: sed post Ciceronem, cui Latinitatem aequalem habet, nemo magis

juventuti ad imitandum est proponendus. *Stylus ultra modum copiosus* est. Omnia arcana reip. liberae recenset, hinc ad eo placet Venetis. Qui in libera vivunt republica, Livium legant; qui sub Monarcha, Tacitum; Militiae qui nomen dant, Curtium eligant. *Schurtzfleischius* ultimo vitae tempore semper legit Livium, quem etiam edidisset, nisi morte esset impeditus. *Gronovii* editio etiam satis bona est. *Renatus Rapinus* comparat eum in libro cum *Thucydide*. Papa *Gregorius* ex *καποξηλία* eum combussisse dicitur.

§. 8.

M. VITRUVIUS POLLIO X. libb. scripsit de architectura, et dedicavit Caesari Augusto, sed multos idiotismos habet. e. g. faciliter, nullibi per aeres responsus. Optima editio est *Job. de Laet* Amstel. 1649. fol. cum notis *Philandri*, *Salmasii*, quae constat quatuor thaleris.

CAP. I. SECT. III. DE POETIS HUIUS SECULI.

CONSPECTUS.

Virgilius §. 1. *Horatius* §. 2. *Catullus* §. 3. *Albius Tibullus* §. 4. *Catullus*, *Tibullus*, *Propertius*

tius §. 5. Ovidius §. 6. Decius Laberius §. 7. Publius Syrus §. 8. Valerius Cato §. 9. Corn. Gallus §. 10. Marcus Manilius §. 11. Gratius, Calpurnius et Olympius Nemelsianus §. 12. Corn. Severus et Cajus Albinovanus §. 13. Germanicus Caesar §. 14.

§. 1.

PUBLIUS VIRGILIUS MARO Eclogas decem composuit hortatu Pollio-
nis. *Eusebius* testatur, in quarta Ecloga eum de Christo prophetasse, it. *Augustinus* Epist. 258. it. *Isaacus Vossius*, *Berneggerus* et alius emendavit hosce versus. Scripsit etiam quatuor Georgica, suadente Mae-
cenate, quos septem annis absolvit. XII. libb. *Æneidos* hortatu Caesaris Augusti, quos non emendavit, quia in itinere mor-
tuus est Brundutii. Ex libro VI *Æn.* Pon-
tificii de purgatorio doctrinam sumserunt. In *Eclogis* imitatus est Theocritum, in *Ge-
orgicis* Hesiodum, in libb. *Æneidos* Home-
rum. *Macrobius* dicit, eum librum II. *Æn.* totum exscripsisse ex *Pisandro*. Omnium librorum ceteri *Æneidos* sunt Tragici, excepto unico primo. Adscribuntur et-

iam illi Culex et Cyris, et non falso. Optimam Virgilii editionem ex antiquis esse judico, quae prodiit sub hoc titulo: Opera Virgiliana cum decem Commentis, docte et familiariter exposita, docte quidem Bucolica et Georgica à *Servio, Donato, Mancinello* et *Probo* nuper addito: cum adnotationibus *Beroaldinis*. *Æneis* vero ab iisdem praeter *Mancinellum* et *Probum*, et ab *Augustino Datbo* in ejus principio: opusculorum praeterea quaedam ab *Domitio Calderino*. Familiariter vero omnia tam opera quam opuscula ab *Jodoco Badio Ascensio*. Addidimus praeterea opusculum aliud in *Priapilufum*, quod in antea impressis minime reperitur. Omnia quidem tam Bucolica, Georgica, Opusculorumque nonnulla, et *Æneis*, quam tertius decimus à *Mattheo Veggio* liber, ex politissimis figuris et imaginibus illustrata. Accesserunt ad haec non minus utilia quam necessaria congruisque locis in *Æneide* ipsa inter loquutorum nomina fita: quae quantum lectori (nisi nasuto) adminicula futura sint, judicet, qui perlegerit. Adjectas comperies castigationes et Varietates Vir-

Virgilianae lectionis: ex veterum codicum collatione per diligentissimum Virum *Job. Pierium Valerianum* non minus curate, quam docte excerptas. Per multa etiam scitu dignissima, quae vel in enarrationibus *Christophori Landini*, vel in adnotationibus disertissimi Viri *Philippi Beroaldi* tufius habentur, per doctissimum Virum *Jodocum Badium Ascersium* (ut explanationes ejusdem perlegendo cognoscere poteris) apposita reperis. Lugduni in typographaria officina *Job. Crespini* a. 1529. fol. Elenchus opusculorum in hac editione contentorum est hic: *Culex* p. 1. in opusculis. *Dire* in *Battarum* p. 15. *Aetna* p. 22. *Cyris* ad *Messalem* p. 38. *Moretum* p. 53. *Hortulus* elegia p. 56. De obitu *Maecenatis* p. 57. *Epigramma* de viro bono p. 61. De ludo contra avaritiam et iram p. 67. De livore seu invidia. p. 69. De venere et vino contra avaritiam et ebrietatem p. 71. De litera *Pythagorae* p. 72. *Coppa* et *Rosa* p. 75. et 76. *Est*, et non p. 77. De aetatibus animalium p. 78. *Aerumnae* et labores *Herculis* p. 78. et 79. De *Musarum* inuentis p. 80. De cantu

Syrenarum et de die festo p. 81. De fortuna p. 82. De orpheo p. eadem. De seipso, de speculo, et fonte et experientia p. 83. De glacie et plaustro, et arcu coelesti, quem Irim vocant p. 84. De quatuor temporibus anni p. 85. De ortu solis p. 86. De signis coelestibus p. 87. in Priapum lusus p. 89. Habemus etiam Virgilium collatione scriptorum Graecorum illustratum opera et industria *Fulvii Ursini* Antwerpiae 1568. 8. ex officina Christoph. Plantini. In *Æneid.* libb. Homerum imitatus est, quem tamen superavit iudicio; Homerus enim interdum tales heroum sistit actiones, quae omnem superant fidem. Gallus quidam edidit Lib. XI. *Æneid.* sed non habet ejus ingenium. Agit autem hic auctor de Turni funere, et *Æneae* Apotheosi. Conf. *Mapheus Vegius*, qui latet in Bibliotheca Kiloniensi. *Broeckhusius* scripsit in commentario, quem in *Propertium* edidit, si à scriptis Apostolorum discedamus, Virgilio inter omnia primas deferendas; *Clericus* autem ridet eum, qui Philosophos primo loco nominandos dicit: sed et Virgilius Philosophus fuit. Qua.

Quatuor illi versiculi in lib. I. *Æn. ille ego* &c. non habet Virgilium auctorem, sed ab alio appositi, ut ex aliis locis docet Seb. Kortboltus; sed ita incipit Virgilius: *arma virumque* &c.

§. 2.

Q. HORATIUS FLACCUS Epicuro addictus fuit. Salax hoedus. II. libros Odarum scripsit ad Maecenatem et I. Epodum. Chronologia Horatiana secundum *Bentleji* editionem ita est instituenta: 1. Liber sermonum scriptus est anno aetatis Horatii 26. 27. 28. 2. Liber sermonum 31. 32. 33. 3. Epod. 34. 35. Liber I. carminum 36. 37. 38. Liber II. carminum 40. 41. Liber III. carminum 42. 43. Liber I. epistolarum 46. 47. Liber IV. Carm. et carmen seculare 49. 50. 51. Libro de arte poetica et libro II. epistolarum nullum tempus assignari potest. Editionem optimam cum notis antiquis Helenii A-cronis, Pomp. Porphyrii, Georg. Fabricius adornavit Bas. 1555. fol.

§. 3.

CVALER. CATULLUS libros epigrammatum et varia poemata scripsit. Post

Post *Mureti* editionem optima *Isaaci Vossii* 1654. Londini 4. it. Belgis excusa. Ipsius vitam exhibet *Suetonius*. Maximi fit ab eruditiss.

§. 4.

ALBIUS TIBULLUS, patria Romanus, ingenio facili et prompto praeditus, sed in amores proclivis, elegiarum scripsit quatuor libros. *Job. Georgii Graevii* editio cum notis *Mureti* et *Doussae*, est una ex optimis. Traj. ad Rhenum 1680. 8.

§. 5.

CATULLUS, TIBULLUS et PROPERTIUS, triumviri alioquin dicti, amorum obscoenissimi, cum commentario variorum prodierunt Parisiis 1608. fol.

§. 6.

PUBLIUS OVIDIUS NASO est Poëta elegans, suavis et naturalis, et Tibullo ac Propertio in genere elegiacolonge praeferendus. Scripsit 20. Epistolas Heroidum et alia obscoena opera, Metamorphoseos Lib. XV. Fastorum Lib. XII. de quibus VI. supersunt. Lib. V. Tristium. Ex ponto IV. libros. *Daniel Crispinus*

nus in usum Delphini ipsum edidit Paris. 1689. 4. vol. 4. quae editio constat quidem duodecim thaleris, sed notae non sunt praeclarae. Vita Ovidii ordine Chronologico delineata est studio *Job. Masson*, Ecclesiae Anglicanae Pastoris. *Eccardus* errat in den Monathlichen Auszügen, dum posuit, ipsum esse Amstelodamensem Pastorem.

§. 7.

DECIUS LABERIUS. Hujus fragmenta vide in *Stephani* fragmentis veterum Poëtarum.

§. 8.

PUBLIUS SYRUS mimos scripsit. Vide illum post *Mureti* orationes, quas edidit *Jacobus Thomafius* Lips. 8.

§. 9.

VALERIUS CATO. Hujus fragmenta edidit *Christoph Arnold* Lugd. Bat. 1652. 12.

§. 10.

CORN. GALLUS. Quae de eo circumferuntur, reperire poteris in editionibus triumvirorum *Catulli*, *Tibulli*, *Propertii*. Forte est supposititius.

§. 11.

MARCUS MANILIUS Astronomicon scripsit, quod Poggius primum edidit 1474. deinde *Scaliger* Paris. 1519 8. quam *Comelinus* repetiit 1590. Optima editio est *Boeckleri* Argent. 1655. 4. cum variis notis, it. in fol.

§. 12.

GRATIUS, CALPURNIUS et **OLTMPIUS NEMELSIANUS**. Optima horum editio *Cesp. Barthii* Hannoniae 1613.

§. 13.

CORNELIUS SEVERUS scripsit *Ætnam*, quae falso tribuitur Virgilio. Hic et *Albinovanus* saepe Virgilio adjunguntur, editi jam optime à *Corallo* in Batavia cum *Comment. Scaligeri*.

§. 14.

GERMANICUS CÆSAR Aratea scripsit. Vid. *Hug. Grotii* Aratea Lugd. Batav. 1600. 4. Omnia hujus auctoris opera cum Latina tum Graeca conjunctim edita sunt anno 1715. 8. à *L. Job. Conr. Schwartzio* Coburgi cum commentariis integris *H. Grotii* et notis *Guil. Morelli, Turnebi, Jos. Scaligeri, C. Salmasii, C. Barthii, J. Vlitii, J.*

J. Broeckbusii et aliorum. It. Epigrammata et versus Caj. Jul. Caes. Octav. Aug. et Ner. Claudii Caes.

CAP. II. DE SEculo ARGENTEO. SECT. I.
DE ARGENTEAETATIS AB AUGUSTI
EXCESSU AD TEMPORA ANTO-
NINI PII AUCTORIBUS.

CONSPECTUS.

*Aurelius Corn. Celsus §. 1. Scribonius Largus §. 2.
Vell. Paternus §. 3. Val. Maximus §. 4. Pom-
ponius Mela §. 5. M. Annaeus Seneca §. 6. Lu-
cius Annaeus Seneca §. 7. Columella §. 8. Ase-
Pedianus §. 9. Plinius Major §. 10. Quintilia-
nus §. 11. Curtius §. 12. Sextus Jul. Frontinus
§. 13. Plinius II. §. 14. Tacitus §. 15. Suetonius
§. 16. Florus §. 17. Caelius Apicius §. 18. Palla-
dus, Rutilius Taurus §. 19. Gellius §. 20. Ju-
stinus §. 21. Petronius Arbiter. §. 22.*

§. I.

AURELIUS CORN. CELSUS, tem-
pore Imperatoris Tiberii floruit. O-
cto libris de re Medica editis Latini Hip-
pocratis et Medicorum Ciceronis nomen
meruit. Ediderunt ipsum Aldus Manut 4.

Joh.

Job. Antonius van der Linde Amstel. 12. et
Jans. Theod. aó Almeloven D. et Prof. Med.
 Amstel. 1713. 12. quae editio optima.

§. 2.

SCRIBONIUS LARGVS scripsit de
 compositione medicamentorum. Opti-
 ma editio est *Job. Rhodii* Bat. 1655. 4. *Gale-
 nus* in lib. κατὰ τόπος et alibi ejus mentio-
 nem facit.

§. 3.

M. VELLEJUS PATERCULUS
 tempore Tiberii Imperatoris floruit.
 Contextuit duos historiae libros ad M. Vi-
 niciium Consulem. Libronum Velleji
 bona pars intercudit. Dictione utitur pla-
 ne Romana et eleganti. *Beatus Rhenamus*
 primum edidit Bas. 1520. fol. è MSCtis. it.
Justus Lipsius 1707. fol.

§. 4.

VAL. MAXIMVS tempore Tiberii
 Imp. claruit. Res satis bene concepit,
 sed non semper optime eloquutus est.
 A puritate Latini sermonis eo tempore
 jam inclinatio quaedam facta erat. Uti-
 tur formula: mea paruitas. Sed et *Vell.
 Paterculus* dicit: mea mediocritas. Ergo
 ejus.

ejusmodi loquutio tunc temporis fuit in usu. Neque etiam hodie in quoquam potest reprehendi. Optima editio *Rob. Stephani* cum *J. Lipsii* aliorumque notis fol. Antw. 1685.

§. 5.

POMPONIUS MELA scripsit de situ orbis. Habet hic auctor suas difficultates, verum per Commentarios enodatae sunt. Parvae molis est, at elegantissimi styli, et propter Geographiam antiquam commendandus juventuti, ne primo intuitu deterreatur à studiis. Scripsit sub Tib. Imp. Praestantissimae ejus editiones sunt *Is. Vossii* 4. Hagae Com. 1658. et Lond. 1686. *Jac. Gronovii* Lugd. Bat. 1685. 8. *Vossii* autem est optima.

§. 6.

M. ANNÆUS SENECA, Orator temporibus Augusti et Tiberii, X. libros scripsit *causs.* è quibus V. supersunt 1. 2. 7. 9. 10. Scripsit et *suasoriarum* librum elegantistilo, nec minore judicii acumine. Optima editio Amstel. apud Elzevirum 1672. cum notis *Fabri*, *And. Schotti*, *Frid Gronovii*.

novii. Docentibus hic auctor est commendandus, non discantibus.

§. 7.

LUCIUS ANNÆUS SENECA, prioris filius, aureas epistolas nobis reliquit, in quibus Lucilium informat. Harum secunda continet *optimum consilium de legendis idoneis auctoribus*, quo nomine adolescentibus debet esse commendatissima. Reliquit etiam libros Philosophicos, ut sunt de ira lib. 3. ad Novatum fratrem; de Clementia ad Neronem Caesarem; ad Helviam matrem de consolatione librum, et librum de consolatione ad Polybium, et unum ad Marciam, Cremutii Cordi filiam, nati obitum lugentem; de animi tranquillitate; de constantia sapientis; de brevitate vitae; de vita beata; de beneficiis libros septem et naturalium quaestionum; de otio aut secessu sapientis. Claudii Caesaris ἀπεκολοκόνῃσις, five Satyra Menippea libri auro sane sunt potiores, ut meliores fieri nequeant, et si auctoris nomen occultaretur, non facile quisquam ethnicum confecisse videret. Optima editio illius prodiit sub hoc titulo: Lucii An-

Annaei Senecae Philosophi et M. Annaei Senecae Rhetoris opera, quae extant, omnia cum omnibus Commentariis hactenus editis, ad ordinem et seriem textus literis et numeris praeceuntibus Nunc primum uno contextu et intuitu, summo temporis et inquisitionis compendio, ad calcem cujusque capitis dispositis. Praeterea hac editione accesserunt D. *Gotthofredi* J.C. notae in utrumque Senecam in aliis editionibus omissae, nec non ejusdem loci communes auctiores, quam antea. Item J. *Dalechampii* et *Th. de Juges*, variae Lectiones et notae. Tandem novus index rerum et verborum accuratissimus; et haec omnia studio ac labore *Th. de Juges* J. U. D. cum privil. SS. Caes. Majestatis et Christianissimi Francorum Regis Genevae sumtibus Th. de Juges 1628. fol. maj.

§. 8.

LUCILIUS JUNIUS MODERATUS COLUMELLA de re rustica scripsit XII libb. et librum de arboribus. Optima editio est *Hieron Comelini* 1595. 8. cum *Sylburgii* indice.

§. 9.

ASCONIUS PEDIANUS scriptor historicus fuit, ut eum vocat *Hieronymus* ad annum Vesp. 7. Ejusdem sunt adnotationes in Ciceronis orationes, quarum pars exigua adhuc super est.

§. 10.

PLINIUS MAJOR res elegantissimas stilo egregio conscripsit, et libros sub finem Vespasiani et initium Titi edidit. Copiosior quam adoptatus filius est. Geographia ejus, quam 3. 4. 5. et 6. liber continet, praesertim legenda. Hic auctor nullum unquam librum vidit, quem non legerit, nihil cognitu dignum legit, quod non excerpserit, nihil excerpfit, quod non in litteras retulerit. Itaque unum ipsius opus, quod de pluribus extat, naturalis historiae, instar ingentis Bibliothecae videri potest. In multis tamen, quod non negandum, est adhuc augiae stabulum: in primis inepta quandoque sunt, quae de herbis tradit, nomina et virtutes eis saepius tribuens, quibus non competunt. Editionem haecenus optimam duximus, quam dedit post *Salmasium Alegambe*.
Ho-

Hodie autem hos superat *Harduini* Galli, Parisiis in usum Delphini 1685. 4. V. voluminibus edita splendidissima et nitidissima editio. Mors ejus memorabilis est, quam in incendio montis Vesuvii nimia curiositas an securitas ipsi attraxit. De quare evolvendus *Plinius* junior in epistola ad Tacitum, quae est lib. VI. Ep. 16. quae illud incendium Vesuvii fuisse describit, et hac et ejusdem libri ep. 20. Idem de avunculi hujus sui scriptis consulendus lib. III. epist. 5.

§. II.

M. FABIVS QVINTILIANVS Ciceronem ubique laudat, eumque facit maximum, et exempla sua ex Cicerone desumfit omnia. Est quasi clavis ad Ciceronem. Vixit Neronis et Vespasiani temporibus. Fuit Plinii Junioris Praeceptor, qui filiam ejus in gratam memoriam dotavit. Conf. *Plin.* L. VI. ep. 32. Cicero quidem pertractavit omnia, sed sparsim: Quintilianus vero ordine omnia conjunxit, et qui hunc librum non legerit, Rhetoricam docere nequit. Decem conscripsit libros, ex quibus potiora argumenta

attingemus. In *primo* suo libro Oratorem futurum ab incunabulis instituere quaerit, dicitque requiri, ut paedagogos non solum pios sed et prudentes litterarumque peritos habeat. In secundo libri hujus capite eruditam quaestionem movet, utrum praestet in scholis, an domi ut informetur puer? Et in scholis: ibi enim unus alterum excitat: nunc enim invidia, nunc admiratio eos incitat. Si vero domi solum instituuntur, facile in torporem incidunt aut etiam philautiam, ut putent neminem se esse doctorem, quia alios non audiverunt. At vero in scholis à malitiosis et pravis adolescentibus optima saepe corrumpuntur ingenia. Non negamus posse fieri, sed etiam cura Praeceptorum et parentum caveri potest. In quarto capite rem Grammaticam tractat, in septimo Orthographiam. In nono capite de officio Grammatici agit, et undecimo de prima pronuntiatione et gestibus. In ultimo capite movet quaestionem, an plura simul in juventute tractari debeant? Et quod non: et est pestis Gymnasiorum, quod singulis horis aliae tra-

tractantur lectiones, et hinc saepe confunduntur omnia, ut juvenes multa discendo, nihil discant. Quo circa Jesuitarum mos magnopere laudandus, qui suas habent Grammaticas scholas, Poëticas, Rhetoricas, ubi singulis annis disciplina absolvitur una. In *secundo* libro quaerit, quando puer sit Rhetori tradendus? Capite quarto de Exercitationibus Rhetoricis primis agit. Quaeritur: quid de progymnasmatibus dicendum, quibus in nostris scholis pueri exercentur, utpote Chriis, comparationibus, cetera? *Et* Consultius mihi semper visum fuit, praetermittere progymnasmata, quibus torquentur tenera ingenia, et ad ipsas oratiunculas et epistolas progredi, quas longe felicius conscribere queunt, quam Chrias. Nam si Chriae pueris injunguntur, hinc inde circumcurfant, ex hoc quaerunt confirmationem, ex alio confirmationem, comparationem, similitudinem, cetera, et caput saepe corpus totius chriae superat. Ab usu nomen Chria quidem habet, sed vero nullum in orationibus et epistolis. Neque ullum

apud antiquos chriae exemplum reperies nisi, in Senecae epist. 108. Unicum exemplum Cl *Schefferus* in tractatu de stylo adnotavit super Virgilii verba: fugit irreparabile tempus, sed longe alio modo ac nos hodie tractamus, pertractata est haec Chria. Septimo capite agit de ediscendo. Est aliquid ediscendum, sed ejusmodi res, quae non dediscendae sunt. sententiae et vocabulorum multitudo edisci potest; memoria enim exercenda. In *tertio* libro agit de Oratoriae scriptoribus, quarum multos nominat, praeter Aristotelem vero extat nemo. In *quarto* libro de orationis partibus, deque earum vitiis ac virtutibus, de argumentis, de tribus causarum generibus. Maximum judiciale apud Romanos habuit usum: quapropter hodierni in hoc genere multi esse solent, quum tamen apud nos nullum fere habeat usum. Consimili modo sese habet in epistolis. Genus vero Deliberativum et Demonstrativum maximum apud nos usum habet tam in epistolis, quam orationibus. In *decimo* libro clarorum Virorum exempla adducit non
so-

solum Oratorum, sed et Poëtarum: Orator enim Poësi non facile carere potest, quod Cicero egregie ostendit in Oratione pro Archia Poëta. *Poggius Quintilianum edidit Lugd. Bat. 1665. 2. Vol. Extrat Leonhardi Aretini ad Poggium epistola, qua illum invitat ad libros MSCtos indagandos. Hic cum Quintilianum illi integrum promississet, exclamat: O lucrum ingens, insperatum gaudium! Ego Te, Marce Fabi, totum integrum quando adspiciam! et quantus tu mihi tunc eris! quem ego quamvis lacerum crudeliter ora, manusque ambas populataque tempora, raptis auribus et truncas inboneſto vulnere nares, tamen in deliciis habebam. Oro Te, Poggi, fac me quam cito bujus desiderii compotem, ut si quid humanitus impendeat, tunc prius viderim, quam è vita discedam. Quintilianus Rhetoricae pater, et oratoriae Magister ejusmodi est, ut cum tu illum diuturno ac ferreo barbarorum carcere liberatum huc miseris, omnes Hetruriae populi gratulatum concurrere debeant. Multae Declamationes ei tribuuntur, nec non dialogus de caussa corruptae eloquentiae.*

§. 12.

CURTIUS RUFUS decem libros scripsit, quorum duo periere. Philippi et Alexandri res elegantissimo stilo contexit. Membranaceus est in Bibliotheca Ducis Florentiae 700. annorum. Scripsit nonnemo supplementum, sed *Job. Freinsbemi*us multo luculentius supplementum substituit. *Cellarius* aliud supplementum Lips. 1704. 12. *Freinsbemi*us edidit Arg. 1604. 8. 2. vol. repetita ib. 1670. 4. In Gallicum sermonem vertit *Claudius Faber Vogelas* Paris. 1653. 4. qui labor est 30. annorum. Non pertinere videtur Curtius ad auctores Classicos: utitur enim 1) vocabulis secundo seculo ortis 2) *Scaliger* nullum ejus codicem antiquum invenire potuit; hinc judicant Viri docti, quod *Franc. Petrarca* Curtium ex *Arriano* composuerit: sed confer *Perizonii* Curtium vindicatum. Alii ejus autoritatem ideo in dubium vocant, quod à nemine Grammatico vetustiori sit adlegatus, et Primus fuit *Guido Patinus*, Medicus Parisiensis, qui negavit; sed hoc non sequitur: multi enim auctores non adlegantur.

Lucas Holsteinius membranaceum *Curtii* codicem vidit 700. annorum in Florentina Bibliotheca. Vid. *Wagenfeil*, in *pera libb. juc.* T. 4. p. 187.

§. 13.

SEXTUS JULIUS FRONTINUS lib. I. scripsit de aquae ductibus urbis Romae cum notis *Obsopaei*. Paris 1558. 8. Scripsit quoque III. libb. stratagematum. In quarto libro addit exempla disciplinae militaris. Optima editio *Pet. Scriverii* Lugd. Bat. 1607. 4. It. *Rob. Reuchlini* Amst. 1661. 8. cum notis satis eruditis.

§. 14.

PLINIUS JUNIOR, Epistolographus. Ejus epistolae sunt quantivis pretii faciendae, sed in explicatione selectus habendus. Multas epistolas de re litteraria scripsit, quae juventuti proponendae; in nonnullis antiquitates habet, quae etiam adolescentibus commendandae; in nonnullis res politicas et quaestiones difficiles tractavit, quae praeteriri possunt. Stilus pro seculi ratione concisus et brevis. Acutis ingeniis proponi potest. Praeter X. epistolarum libros, quas ipse

ipse collegit, ut praefatio libri ostendit, panegyricus ejus legi potest, qui nobilis est oratio et longe major, quam ipse ad Trajanum habuit. Totus panegyricus consistit in rebus politicis: quare Politices studiosis maxime commendandus est. Argumentum, quod in eo tractat, est *collatio boni et mali Principis*. Post secundum imperii annum Trajano fuit habitus. Optandum esset, ut post mortem ejus conscriptus quoque aliquis esset: de uno enim hoc Trajano, qui omnium maximus fuit, pene nihil in historiis habemus, nisi quae paucissimis verbis *Xiphilinus et Eutropius et Aurelius Victor* de eo refert. Si Suetonium quis legerit, faciliori negotio Panegyricum hunc Plinii intelliget, nec adeo inimitabilis est, ut hinc inde aliquid decerpere non possimus. Inimitabiliore sunt *Mam- mertini, Nazarii, Drepanii*; Plinius enim unum tantummodo argumentum tractat. Optima editio est *Job. Veenbusii* Lugd. Bat. 1669. 8. it. *Cellarii* Lips. 1693. 12. Nonnulli dicunt, Plinium conversum esse à Tito in Creta, quod ex secunda
ejus

ejus epistola probant. In lib. X. ep. 97. Christianos laudat atque defendit.

§. 15.

C. CORN. TACITUS XXX. volumina scripsit, quorum VI. prima supersunt. IV. deficiunt, XI. libri ἀπέθραλοι usque ad XVI. perfecti sunt. Liber XVI. in fine mutilus. V. libros historiarum, quorum ultimus sub finem mutilus. Hic auctor est tanquam corona totius cursus Latini: hunc enim qui recte intelligere potest, magister Latinitatis est. Stilus ejus concisior est, quam Plinii et ferme Laconicus, sed acutissimus: et hoc prudenti et arguta brevitate immortalem sibi laudem et gloriam conciliavit. Nullam habet pleonasticam periodum. Non adeo imitabilis est, nisi excellentissimo ingenio. Lipsii Commentarius in hunc auctorem est optimus; nam oppido pauci sunt, qui explicationem Taciti tentarint. Tacitus non solum litterarum, sed et armorum gloria floruit. Aulicae vitae artes et flagrantia vitia expressit, ipse in aula versatus. De rebus Germanicis ante Gregorium Thuronensem, neminem nostratum possumus

con-

consulere, adeoque Tacito multa debemus. Librum de Germanorum moribus *Conringius* Helmstadii edidit 1635. 4. 1652. 1678. Ejus opus *Jo. Burchardus Majus* singulari ratione edere voluisset, ejusque partes et capita ita instituere, ut res sese distinguunt et excipiunt, nisi morte fuisset praeventus. Ipse enim Tacitus non obscure ostendit, prima parte se generalia, secunda specialia se persequuturum. Capita etiam, quibus haecenus sumus usi, invitis rebus divelluntur. Tacitus autem hoc opere Romanorum mores corrigere voluit, apud Barbaros meliores inveniens. Interim qui Tacitum vult legere, incipiat à vita Agricolae, foceris ejus, ibi ostendit, qua ratione studiis debeamus inseruire. Hoc libro faciliore utitur stylo, deinde in historiis grandiori. Livium et Salustium sibi imitandos proposuit. Memoratus Majus collegit Phrases, quibus id manifesto potest probari. Est historicus Pragmaticus. Talis apud Graecos Polybius, recentiori aetate Thuanus. Nostratum solum habemus Pufendorfium. *Ludovicus Aurelianensis*

mensis magni fecit Tacitum et dixit: unum solum et unum Tacitum natura dedit. Idem Dux etiam notas edidit in eum, quae tamen inter omnes vilissimae. Splendidissima editio propter elegantiam typorum et notarum commendanda Gronovii duobus Tomis 8. Post hanc autem *Berneggeri* satis parabilis est, quae *Argentorati* prodiit. 1664. 8. *B. Dux Montecuculi* nunquam deposuit Tacitum, quem ipse vidit *Majus Francofurti* subsistentem. Hic, mortuo Duce *Turenno*, officio suo abiit, dicens, Gallos jam neminem habere, qui sibi posset opponi. Inter notas in Tacitum reliquis omnibus praeferendae, quas dedit *Förstnerus*, Cancellarius *Mompelgardensis*, summus Politicus, cujus prudentia et consiliis maximi usi sunt viri; nec non equestris ordinis ad eum se contulere, ut ejus in politicis uterentur informatione. Ceterum in varias linguas versus est Tacitus.

§. 16.

C. SUETONIUS TRANQUILLUS eadem libertate XII. Impp. vitas descripsit, ac ipsi vixerunt. Ex hoc auctore,
quid

quid sit bonus vel malus Princeps, discere possumus. Est quidem quodammodo difficilior propter antiquitates, quare cum Commentariis *Casauboni* et *Torrentii* legendus, quae conjunctim *Graevius* cum locupletissimo *Matthiae Berneggeri* indice Trajecti 1672. 4. et Hagae Comit. 1691. 4. edidit. Laudes hujus auctoris vide apud *Cunaeum* in orationibus. Habemus etiam ejus libellum de illustribus Grammaticis, it. de Cl. oratoribus.

§. 17.

LIVIVS ANNÆUS FLORUS IV. libris epitomen rerum Romanarum scripsit. Stylum habet poëticum, propterea non imitandus. Optima editio est *Job. Freinsbemi* cum indice et Chronologia 1636. 8. Argent. it. Amstel. 1692. 8. et *Joh. Minellii* quoque admodum bona est cum adnotationibus quibusdam. Accedunt exceptiones Chronologicae ad Flori historias accommodatae. Additus etiam est *Ampelius*, qui composuit librum memorialem ad Macrinum, ex Bibliotheca *Salmasii* 8. maj. Hafniae 1700.

§. 18.

§. 18.

CÆLIUS APICIUS de re culinaria
X. libros scripsit. Optima editio *Gabr.*
Hungelbergii Tig. 1542. 4.

§. 19.

PALLADIUS Rutilius Taurus de re
rustica scripsit libros **XIV.** optima editio
Heidelb. 1595. 8. Scriptores rei rusticae ve-
teres Latinos collegit *Job. Matth. Gesnerus*,
qui etiam suas adnotationes itemque Le-
xicon rei rusticae adjecit c. fig. 4. Prodie-
runt sub hoc titulo: *Cato, Varro, Columella,*
Palladius, quibus nunc accedit *Gargilii*
Martialis fragmentum et *Vegetius* de mulo
medicina, cum editionibus prope omni-
bus et MSS. pluribus collati, adjectae no-
tae integrae tum antehac editae, *P. Victorii*,
Jos. Scaligeri, *F. Urfini*, *Auf. Popmae*, *Jo. Meur-*
sii, et in hortulum *Columellae Julii Pom-*
ponii Fortunati, tum ineditae ante hunc
diem *Vir. Cl. A. Buchneri*, *Thomae Jans.* ab
Almeloven, *Gisberti Cuperi*, *Chr. Schoettgenii*,
Jul. Pontederæ, *Jo. Bapt. Morgagni*, et *Jac.*
Facciolati; variae item *Casp. Barthii*, *Jac.*
Frid. Gronovii et aliorum hinc inde col-
lectae; curante dicto editore.

D

§. 20.

§. 20.

AULUS GELLIUS, luculentissimus scriptor, Grammaticus et Philosophus, XX. libros scripsit, de quibus multi interiere. Noctes ejus atticae adhuc supersunt, in quas eruditissimus Vir *Petrus Mosellanus* perdoctas adnotationes composuit suis quoque locis, tum in margine, tum post capitis cujusque finem convenienter adpositas. *Aldus Manutius* eum primus edidit. Venet. 1477. Optima editio *Gronovii* 1651. Amstel. 12. Lugd. Bat. 1687. 8. Hunc à *Scioppio* inter ferreae aetatis scriptores collocatum indignatur *Vavassor* de ludicra dictione p. 270. Vixit sub Adriano Imperatore.

§. 21.

JUSTINUS scripsit historias Philippicas ex Trogo Pompejo lib. 44. Hujus stylus elegans est; hoc autem Praeceptoris munus est in hoc auctore, ut ordinem historiae discipulo monstret; nimis enim confuse scripsit. Chronologia quoque ex hoc auctore ostendenda, et Historia universalis ab eo incipienda, ut vult *Bongarsius*. Optima editio *Graevii* 1669. Traj. ad

ad Rhenum repet. Lugd. Bat. 1683. Recte vero puerorum captui accommodatus est per *Emm. Sincerus* Aug. Vindel. 1716. 8.

§. 22.

PETRONIUS ARBITER satyricon scripsit. Francof. 1661. 8. optima editio *Mich. Hadriani* Amstel. 1669. 8.

CAP. II. DE SEC. ARGENTEO. SECT. II.
DE POETIS HUIUS SECULI.

CONSPECTUS.

Phaedrus §. 1. *Aulus Persius* §. 2. *M. Annaeus Lucanus* §. 3. *Valerius Flaccus* §. 4. *C. Silius Italicus* §. 5. *Juvenalis* §. 6. *Martialis* §. 7. *Papinius Statius* §. 8. *Sulpitia* §. 9.

§. 1.

PHÆDRUS fuit Thrax, nec tamen propterea spernendus: Dann hintern Berge wohnen auch Leute. Tempore Augusti Caesaris fuit captus Romamque deductus juvenis admodum, ubi Latinas litteras edoctus est, et postmodum ab Augusto libertus factus. Sub Tiberio Imperatore fabulas suas conscripsit, quod ipse in praefatione L. III. indicat, ubi Sejani pessimi hominis mentionem facit,

qui in aula Tiberii vixit. Quinque nobis libros reliquit, quibus fabulas Æsopicas terfo admodum stylo consignavit, ita, ut nec Musae ipsae Latinius scribere potuissent. Metro se quidem adstrinxit Iambico, nihil tamen Poëtici admisit, sed ita terfis elegantibus atque suavissimis versibus senariis fabulas expressit, ut nihil supra. Ipse interdum Æsopum adlegat, non quasi omnes fabulas Æsopus composuerit, sed ipse materiam quarundam reperit; nomen autem ideo retinuit, quia Æsopus primus fabularum Magister est. Initium quare ab hoc auctore cum juventute incipiendum, haec est causa, quia virilem aetatem non supergreditur, habetque formam puerili ingenio accommodatissimam; tum et ea aetas fabulis maxime se delectat, quibus ille adplicationem in fine adponit. Plinius lib. XXXVI. cap. XII. Æsopum vocat Philosophum Moralem. Auctoritatis etiam ratione pugno: quippe accuratissimi quique viri ab hoc auctore juventutem informare incipiunt, ut Batavi, Galli, Britanni, alique. Et hoc ego malim, quam Terentium,

tium, cujus materia Christianis auribus est invisa, nec juvenili aetati accommodata. Tum et hic Terentium optime nobis exprimit, ita ut cum illo certare videatur, ad minimum ipsi par est. Tres ejus insignes editiones ante tres annos prodire. Prima est Burmanni 4. cum illustri commentario Traj. Batav. 1700. Anno 1701 bis prodiit; unus 4. Amstel. in usum Principis Nassovii, editio nitida, auctore Hohenstratano; alter eodem anno Londini in Anglia 8. emendatissime editus à *Jonson. Job. Schaefferi* alias optima est cum indice locupletissimo 1673.

§. 2.

AULUS PERSIUS FLACCUS natus a 21. imperii Tiberii, fere omnium nostrorum hominum, inquit Cic. II. de Orat. p. m. 174. fuit doctissimus. Hinc et C. Lucilius dixit: non curo legere. Accidisse hoc *Hieronymo* perhibent; qui, quum Persium in manus sumisset, quod non esset intelligentiae expositus, in ignem librum conjecerit, ne operam legendo luderet, his verbis utens: si non vis intelligi, nec te intelligam. *Steph.*

Guazzo de civ. Convers. diff. l. p. 23. *Augustinus* quoque de eo dixit: Si non vis intelligi, non debes legi. *Persius* vero consulto est obscurus, suisque scriptis caliginem et tenebras ex industria objecit. Multi et sancti et eruditi viri hunc libellum in oculis, seu mavis, in osculis habuere, nec immerito, quippe qui sententiarum gravitate et verborum pondere haud ulli Satyrographo postponendus est. Vitia namque insectatur acerrime, virtutes vero ad coelum laudibus evehit sanctissime. *Bond.* in praef. ad eundem: In hoc miram invenies eruditionem, stylum tersum et politum, varietatem rerum jucundissimam, omnia denique non ubi vis obvia, scitu tamen, si quid aliud, dignissima. Mole perexiguus, sic et sunt gemmae pretiosae; sed tanto plus habet auctoritatis, quanto minus ponderis. Unde *Martialis* luculenter canit:

*Saepius in libro memoratur Persius uno,
Quam levis in tota Marsus Amazonide.*

Audacter quoque pronuntiat *Lubinus*, Persium à nemine virorum doctorum per omnia

omnia plene esse intellectum. Prodiit cum *Casaub.* comment. Parisiis 8. a. 1615.

§. 3.

M. ANNÆUS LUCANUS de Bello Civili inter Pompejum et Caesarem X. libb. ad fidem historiae terse admodum scripsit. De hoc fuerunt, qui Poëtis accensere dubitarent, quod historiam, quam versu prosequitur, non tot fabulis inquinaasset, more aliorum Poëtarum. Gravis sententiis insignis Poëta. Libros suos X. Pharsalia vocat, quia civile bellum pugna ad Pharsalum Thessaliae urbem, qua Pompejum Caesar fudit, vicit, finitum est. Spanhemius quondam promisit editionem hujus Poëtae, quam etiam docti mirum in modum expectarunt: num vero prodierit, nondum cognovi. Anno 1627. ex emendatione Hug. Grotii cum ejusdem notis editus est Amstel. 12. et à *Joh. Frid. Gronovio* accuratissime. Novissima editio est *Gottl. Cortii*, qui hunc auctorem ad codd. MSS. praestantissimos atque editiones vetustas summo studio recensuit, et infinitis locis emendavit 8. Lips. 1726. Prodiit quoque hoc ipso anno

cum scholiaste vetere, nunquam edito, et adnotationibus integris M. A. *Sabellici*, *Jac. Bononiensis*, *Adr. Turnebi*, *Gu. Canteri*, *Fr. Modii*, *H. Grotii*, et nunc primum vulgatis *Casp. Barthii*, *Mois de Brieux*, *J. F. Gronovii*, *Nic. Heinsii*, *E. Spanhemii*, *M. Gudii*; selectis vero *Sulpicii*, *Beroaldi*, *Ascensii*, *Micylli*, *Camerarii*, *Bermanni*, *Hortensii* aliorumque. Accedit carmen ad *Pisonem*, cum integris notis *P. Pithaei*, *Jos. Scaligeri*, *Fr. Lindenbrogii* ex ipsius Autographo auctioribus, et selectis aliorum observationibus: nec non supplementum *Lucani*, auctore *Th. Majo*. Recensuit et observationes suas adjecit *Gottlieb Cortius*. 4. Lipsiae.

§. 4.

VALERIUS FLACCUS VII. libb. argonauticorum scripsit, et pars libri VIII. adhuc super est. Editus cum *Ludov. Carionis* notis Antw. 1565. 8.

§. 5.

SILIUS ITALICUS, vir maximis in rep. dignitatibus functus (eo enim anno, quo Nero periit, consul erat) idem et Poëta, scripsit carmine Heroico historiam Belli Punici secundi. Optima editio est

est *Claudii Dausquii* Paris. 1600. 4. it. *Cellarii* 8. conf. hujus quoque *Diff. de Silio Italico*.

§. 6.

DECIMUS JUNIUS JUVENALIS
XVI. Satyras in V. libris scripsit. Optima
editio *Henr. Christoph Henninii* Traj. ad Rhe-
num 1685. 4.

§. 7.

MARCUS VALERIUS MARTIALIS,
spurcissimus auctor, I. librum spectaculo-
rum, XVI. libros Epigrammatum scri-
psit. Hujus sunt editiones *Farnabii* 12. it.
Schrevelii cum notis variorum. Ultima
editio optima cum indice Lugd. Bat. *Mat-
thaeus Raderus* egregie edidit Moguntiae
1627. fol. *Nic. Perottus*, A. Episcopus Sipon-
tinus, Vir Graecis et Latinis litteris per-
eruditus, scripsit in Martialem duo volu-
mina fol. quibus titulum fecit *Commen-
tariorum linguae Latinae, seu cornu co-
piae*, de quo honorifice judicat *Morboff*.
Polyh. litt. lib. IV. cap. 9. num. 9. Epigram-
mata acutissima confecit, ut ei comparari
queat nemo.

§. 8.

PAPINIUS STATIUS sub Domitiano Augusto floruit. Maxime amoenissimi ejus sylvarum libri discentibus legendi sunt. Propterea sylvas vocat, quia in iis varias res tractat. Ad imitationem hujus Poëtae primus Germaniae Poëta *Opi-tius* quosdam suos libros inscripsit: *Poetische Wälder*, ut et Flemmingius et Gryphius. Libros etiam scripsit XII. Thebaidos, sive de captis à Theseo Thebis et duos Achilleidos de iis, quae bellum Trojanum antecesserunt. Editus est à *Job. Frid. Gronovio* cum notis, et dedicatus *Christinae*, Regiae Suediae. Amstel. typis Elzevirii 1653.

§. 9.

SULPITIA satyram scripsit cum notis *Pytbei*, quem edidit *Corn. Schrevelius*.

CAP. III. DE SEculo ÆREO.

SECT. I. DE ÆREÆ ÆTATIS AB ANTONIO AD HONORIUM AUCTORIBUS.

CONSPECTUS.

Apulejus §. 1. *C. Julius Hyginus* §. 2. *Julius Solinus* §. 3. *Censorinus* §. 4. *Modestus* §. 5. VI. *scriptores historiae Augustae* §. 6. *Sextus Aurelius*

relius Victor §. 7. Aurelius Victor Secundus §. 8. Panegyrici veteres §. 9. Flavius Eutropius §. 10. Festus Ruffus §. 11. Ammianus Marcellinus §. 12. Macrobius §. 13. Flavius Vegetius §. 14. Symmachus §. 15. Julius Obsequens §. 16.

§. 1.

LUCIUS APULEJUS XI. libros scripsit de asino aureo, quod opus ex *Luciano* expressit; librum de mundo: librum de Deo Socratis; tres libros de habitudine &c. Impurus autor est ratione materiae, et propter obscœnitatem à juvenum manibus amovendus; magistri vero artis legere, et ex eo excerpere debent. Est studiosus antiquitatis. Optima editio *Elmenhorstii* Francof. 1661. 8.

§. 2.

C. JULIUS HYGINUS. Extat liber ejus fabularum, qui continet 277. capita. Optima editio *Thomae Munckeri* Amstel. 1628. 8. 2. vol. Prodiit quoque opusculum sub tit. *Mythologi Latini.*

§. 3.

C. JULIUS SOLINUS scripsit polyhistorem, rerum toto orbe memorabilium

lium, thesaurum locupletissimum. Plinium saepissime exscribere solet: hinc etiam *Plinii Simia* dici meruit. Optima editio *Salmasii*, quae saepius edita est sub tit: *Exercitationes Plinianae* fol. maj Parisiis et Amstel. *Cellarius* quoque voluit edere, sed bibliopola destitutus fuit.

§. 4.

CENSORINUS librum scripsit de die natali. Hunc *Sidonius Apollinaris* illustre volumen, *Scaliger* aureum libellum vocat. Optima editio *Henr. Lindenbrochii* Hamb. 1614. 4. repetita et auctior prodiit Lugd. Bat. 1642. 8.

§. 5.

MODESTUS de vocabulis rei militaris scripsit. Primus liber adjunctus est *Flavio Vegetio Renato*. Vefaliae Clivorum 1670. 8. it. Coloniae 1532. 8.

§. 6.

VI. Scriptores historiae Augustae, qui circa tempus Diocletiani extiterunt. **ÆLIUS SPARTIANUS**, **VULCATIUS GAL-
LICANUS**, **JULIUS CAPITOLINUS**, **ÆLIUS
LAMPRIDIUS**, **FLAVIUS VOPISCUS**, **TRE-
BELLIVS POLLIO**; Optima editio *Isaaci*

sauboni, cum Comment. Parisiis 1603. Sunt legendi propter res et vocabula, quae apud alios auctores non invenimus.

§. 7.

SEXTVS AVRELIVS VICTOR de origine gentis Romanae, et viris illustribus Romanis libellum scripsit, de quo vide supra Corn Nepotem. Librum de Caesaribus edidit *Andreas Schottus* Antw. 1579. 8. Idem edidit librum ejus de viris illustribus Duaci 1582. it. Amstel. 8. maj. cum figuris aeneis.

§. 8.

AVRELIVS VICTOR SECVNDVS scripsit epitomen de vita et moribus Imperatorum Romanorum. Optima editio prodiit Lugd. Bat. 1671. cum imaginibus.

§. 9.

Panegyrici veteres Xl. ex seculo à Diocletiano ad Theodosium superstites, **MAMERTINI, NAZARII, EUMENII, LATINI PACATI**, quos edidit *Janus Gruterus* Francof. 1607. 12. it. Paris. 1643. 12. 2. vol. in usum Delphini it. *Cellarius* Halae 1703. 8.

§. 10.

§. 10.

EVTROPIVS fere ignotus fuit. Hic vero Cl. Vir historiae consultum voluit; plurima enim eruditionis pars in cognitione illius consistit. Optima editio *Cellarii Cizae* 1678. Jenae 1698. 8.

§. 11.

FESTVS RVFVS. Optimam operam in eum *Cellarius* impendit Cizae 1679. it. Halae 1998. Alii vocant eum Rufum Festum.

§. 12.

AMMIANVS MARCELLINVS, scriptor curiosus, nec absurdo iudicio, veritatis studiosissimus, composuit Romae inconcinna licet dictione Historiarum libros 31. Primis 13. deperditis soli aetatem tulerunt postremi duodeviginti. Primus edidit *Sabinus* Romae 1474. fol. Optima editio *Jac. Gronovii* Lugd. Batav. 1693. fol. et minoribus litteris 4.

§. 13.

AVRELIVS MACROBIVS, scripsit Commentarium in somnium Scipionis II. libris. Saturnaliorum Conviviorum VII. libros

libros. Optima editio prodiit Venetiis apud *Aldum* 1528. 8. it. Lugd. 1670. 8.

§. 14.

FLAVIVS VEGETIVS RENATIVS epitomen scripsit institutionum rei militaris. Libris quinque editus est cum *Stewechii* Commentario et notis *Modii* Lugd. Batav. 1607. 4. Vefaliae Clivorum 1670. 8.

§. 15.

Q. AVRELIVS SYMMACHVS causam gentium contra Christianos tuitus est. Scripta ejus refutarunt *Ambrosius* et *Prudentius*. X. libros epistolarum ad diversos scripsit. Ultimus in modum Plinii Junioris ad Imperatores Valentinum Secundum et Theodosium scriptus est. Lib. X. ep. 61. ad Valentinum scripsit, quae epistola in *Cellarii* editione Prudentii praemissa est libris in Symmachum.

§. 16.

JVLIVS OBSEQVENS libro de prodigiis, in quibus castigatiori sermone utitur, inclaruit, cujus hodie tantum fragmentum superest, quod edidit *Job. Schäfferus* cum *Lycothenis* supplementis, qui par-

partem libri priorem amissam ex Livio, Dionysio Halicarnassensi, Eutropio, Orosio, aliisque supplevit, et diversis characteribus excudendum curavit Amstel. 1689. Gronovius quoque nitide hunc scriptorem edidit.

CAP. III. SECT. II. DE AUCTORIBUS
CHRISTO DEVOTIS.

CONSPECTUS.

*Quintus Septimius Florens Tertullianus §. 1.
Marcus Minucius Felix §. 2. Caelius Cyprianus §. 3. Arnobius Afer §. 4. Lactantius §. 5.
Julius Firmicus §. 6. Hilarius Pictaviensis §. 7. Ambrosius §. 8. Hieronymus §. 9. Aurelius Augustinus §. 10. Orosius §. 11. Sulpitius Severus §. 12. Petrus Chrysologus §. 13.*

§. I.

QUINTVS SEPTIMIVS FLORENS TERTVLLIANVS, Carthaginensis, A. C. 200. floruit. Veterum Ecclesiae scriptorum doctissimus et omnium antiquitatum historiarumque cognitione clarissimus, saepe laudat recondita quaedam Romanorum *αρχαία*, et in iis latuisse significat multa ad Ecclesiae quoque Christi

Christianae historiam valde necessaria. Quam regulam Tertullianus in suis praescriptionibus edidit acerrimus antiquitatis Ecclesiasticae vindex, eam cupio, ut retineamus. Vd. *Franc. Balduin.* Proleg. l. 1. de instit. hist. Egregia ipsius editio prodiit Basil. 1562. cum notis *B. Rhenani* et admonitione de Tertulliani dogmatis. Initio orthodoxus fuit: sed tandem in Montani haeresin prolapsus est. *Erasmus* in Cic. p. 152. Tertullianus, inquit, prudens et sciens obscuravit malis verbis bonas sententias, vel ipso durior *Apulejo*. Liber ipsius de pallio est omnium difficilissimus, quem edidit *Salmasius*. 8. Præcipuus ipsius liber apologeticus legendus.

§. 2.

MARCUS MINUCIUS FELIX A. C. 206. claruit. Non ignobilis, iudice *Laetantio*, lib. V. divin. institut. Cap. 1. inter caussidicos loci fuit. Hujus liber, cui Octavio titulus est, declarat, quam idoneus veritatis adsertor esse potuisset, si se ad totum id studium contulisset. *Nic. Rigaltius* cum Caecilii Cypriani libello de idolorum vanitate et observationibus suis

ad fidem veterum exemplarium edidit Lutetiae 1643. 4. Praefationem praemisit de variis editionibus Octavii Minuciani.

§. 3.

CÆCILIVS CYPRIANVS, Carthagenensis Episcopus ac tandem martyr, iudice *Lactantio*, lib. V. de iustit. C. i. unus praecipuus et clarus extitit, qui et magnam sibi gloriam ex artis oratoriae professione quaesivit, et admodum multa conscripsit in suo (sacro) genere miranda. Erat enim ingenio facili, copioso, suavi, et (quae sermonis maxima est virtus) aperto, ut discernere nequeas, utrum ne ornatior in eloquendo an faciliior in explicando, an potentior in persuadendo fuerit. Egregium quoque iudicium de illo fert *S. Augustinus* lib. VI. de Baptismo contra Donatistas cap. II. non solum malos Catholicos, inquit, nullo modo comparamus; sed nec bonos facile coaequamus B. Cypriano, quem inter raros et paucos EXCELLENTISSIMÆ GRATIÆ viros numerat pia mater Ecclesia. Edidit eum Joh. Tellus et Pearson Oxon. 1682 fol. Prodiit quoque Bremæ 1690. Seorsum editae sunt ejus Epistolae

XXCIII. studio *Lucae Frid. Reinhardi* Theol. quondam Prof. in Acad. Altdorffina Altdorfi 1681. 4. Ordine Pameliano locatae, ex editione Goulartiana in sectiones divisa, et cum S. Augustini ad Cypriani argumenta de baptismo haereticorum responsionibus suo loco subjunctis, variis etiam Pamelii, Rigaltii aliorumque lectionibus et conjecturis, ut et Gratiani in Decreto, Lombardi in libris sententiarum, ac Thomae Aquinatis in summa Theologiae, allegationibus in margine notatis, et aliquot denique utilibus indicibus. Accessit his Epistolis Cypriani appendix singularis earundem, in editione operum Cypriani Oxoniensi, quae 1682. prodiit, varias lectiones complectens.

§. 4.

ARNOBIUS AFER VIII. libros contra gentes scripsit, qui prodierunt Lugd Bat. 4. cum notis variorum, et Parisiis cum notis *Phil. Prioris* 1666. fol.

§. 5.

LUCIUS CÆLIUS LACTANTIUS FIRMIANUS circa a. Christi 300. floruit. Ob styli (de quo *M. Job. Augustinus Krebs*

Halae Dissertationem habuit a. 1702.) elegantiam dictus Christianorum Cicero. Scripsit divinarum institutionum lib. VII. De ira Dei lib. 1. De opificio Dei lib. 1. Epitome in libros suos liber acephalos. Carmen de Phoenice, de resurrectione Dominica et passione Domini. *Cellarii* et *Walchii* editiones sunt optimae. Ejus symposium, sive centum Epigrammata Tristicha aenigmatica vero suo auctori post longissimum temporis decursum reddidit, à librariis mendis ope Codd. MSC. repurgavit, suisque et Seb. *Castallionis*, C. *Barthii*, Frid. *Besselii* aliorumque notis illustravit D. *Heumannus*, cujus et adjecta est Diss. contra V. C. *Nic. Nurrium*, librum de mortibus persecutorum Lactantio abjudicantem, itemque symbola Critica ad Lactantium. 8. 1722. Hanoverae.

§. 6.

JULIUS MATERNUS FIRMICUS de erroribus profanarum religionum scripsit, qui liber editus est à *Job. Wovorio* cum notis.

§. 7.

HILARIUS, Pictaviensis, A. C. 370. obiit,

obiit. Composuit Xlll. libros de sacro-
sancta Trinitate, quibus Arianis se oppo-
suit: item commentarios in Jobum et
Psalmos. *Erasmus* in Cicerone p. 151. Hi-
larius, inquit, difficilis est et obscurus in
eloquendo; et Gallico cothurno attolli-
tur, verba quoque multa secum trahens,
quae non sunt Tullianae puritatis. Pro-
diit Paris. 1693. fol.

§. 8.

AMBROSIUS, Mediolanensis Episco-
pus, unus ex Patribus Cardinalibus, quo-
rum quatuor sunt: Hieronymus, Augu-
stinus, Gregorius, Ambrosius. Scripsit
commentarios in S. S. Libri sex de Sacra-
mentis, qui ipsi adsignantur et saepius ci-
tantur a Pontificiis, illius non sunt, quia
auctor citat aliam versionem, quam in
ceteris libris; dein et repugnat diverfi-
tas stili, et illa, quorum in hoc sec. non
fit mentio. Opera ejus ediderunt Bene-
dictini Parisiis 1586, repetita 1691. fol. 2. vol.
ipsius vero libros 3. de officiis cum com-
mentatione, in eadem sigillatim vulgavit
Michael Förtsch, Theologus quondam Je-
nensis, Stutgardiae 1698. 8.

§. 9.

HIERONYMUS, Episcopus Stridonensis. Scriptorum ejus tres facit classes *Erasmus*: 1) paraeneticas et paradigmaticas 2) elenchticas et apologeticas 3) enarrationes librorum sacrorum. Ipse in catalogo scriptorum ecclesiasticorum meminit operum suorum. *Jo. Martinus*, Gallice *Martianay*, *Antonius Pouchetus*, aliique Benedictini illius opera ediderunt 1693. 1700 1704. et 1706. quae editio recentissima et optima. Ex ipsius operibus seorsum prodierunt 1) in vitas Patrum per celebre opus oculos mortalibus coelumque aperiens: cujus lectio peccatoris etiam saxum cor emollit, deque hunc peractis criminibus compungi et dolore compellit, sed et ad meliorem ipsum reducit vitam Lugd. 1512. 4. 2) epistolae ipsius selectae Lugd. 1677. 12. cum rerum et verborum indice locupletissimo. 3) catalogus scriptorum Ecclesiasticorum seu de viris illustribus liber cum notis *Erasmi*, *Mariani Victorii*, *Henrici Grävii*, *Auberti Miraei* et *Job. Alb. Fabricii*. *Ern. Sal. Cypricanus* recensuit et adnotationibus illustravit, Francof. et Lips. 1700. 4.

§. 10.

§. 10.

AURELIUS AUGUSTINUS, Episcopus Hipponensis, floruit Sec. V. et mortuus est, quum urbs Hippon à Vandalis obsideretur. In omni disciplinarum genere mille et triginta volumina scripsisse dicitur. Ecclesiae Hipponensi per annos fere quadraginta praefuit, disputans interea contra Arrianos, Manichaeos, Donatistas, Pelagianos et contra Gentiles *libris de civitate Dei*: quod opus, ut scribit, eum per aliquot annos tenuit. Vitam ejus ex veteribus *Possidonius*, Calamensis Episcopus, ex recentioribus dedit *Erasmus* praef. in opera Augustini. Optima et novissima editio est Parisiensis de anno 1690. X. vol.

§. 11.

PAULUS OROSIUS, Presbyter Hispanus, S. Augustini discipulus, scripsit ad ipsum Augustinum libros VII. Historiarum ab O. C. in quibus potissimum clades Romanas describit, quas, dum idola colerent, acceperunt. Prodiit Moguntiae 1615. cum notis *And. Schotti*.

§. 12.

SULPITIUS SEVERUS, Vossii iudicio aemulus est Salustii. Libri ejus duo historiarum editi sunt è MSt. codicibus Hildesienfibus à Flacio Basil 1566. 8. Praeterea scripsit vitam S. Mart. Turonensis, et Dialogum de conversatione orientalium Monachorum. B. Abbas J. A. Schmi-
dius eum edere voluit, sed morte praeventus est. De stylo hujus auctoris elegantem Diss. scripsit C. Breitb. Prof. Helmst.

§. 13.

PETRUS CHRYSOLOGUS sermones in Evangelia scripsit. Liber ejus exscriptus est Colon. Agripp. 1678. 4.

CAP. III. SECT. III. DE POETIS
HUIUS SÆCULI.
CONSPECTUS.

Carmina Tertulliani §. 1. *Serenus Samonicus* §. 2.
Aurelius Nemesianus §. 3. *T. Calpurnius* §. 4.
Rhemnius Fannius §. 5. *Optatianus Porphyrius*
§. 6. *Juvencus* §. 7. *Marius Victorinus* §. 8.
Ausonius §. 9. *Avienus* §. 10. *Aurel. Prudentius* §. 11. *Claudianus* §. 12. *Rutilius Claudius*
§. 13. *Nolanus* §. 14. *Proba Falconia* §. 15. *Caelius Sedulius* §. 16. *Dracontius* §. 17. *Petrocorius* §. 18. *Macer* §. 19.

§. 1.

Q. SEPTIMII FLORENTIS TER-
TULLIANI Carthag. Presbyteri ad-
versus Marcionem et de iudicio Domini
liber unus versibus Epicis. Utrumque
Poema Tertulliani esse, hodie negant eru-
diti. Ejus carmen de Jona et Ninive edi-
dit *Christ. Daumius*. Vd. §. 1. Cap. III. Sect. II.

§. 2.

SERENUS SAMONICUS, Vir doctis-
simus, carmen de medicina scripsit. A
Caracalla occisus est in coena. Biblio-
thecam reliquit 62000. voluminum,
quum mortuus est. Optima editio Ro-
berti Keuchenii Amstel. 1662. 8.

§. 3.

M. AURELIUS OLYMPIUS NE-
MESIANUS, Carthaginienſis, Poeta.
Ex scriptis ejus solum supersunt Cynege-
tica carmine heroico descripta. Scri-
psit et IV. Eclogas. Venetiis cum *Calpur-*
nio editus est 1538. Optima editio *Aldi*
Manutii.

§. 4.

T. JULIUS CALPURNIUS VII. eclo-
gas scripsit ad eundem *Nemesianum*.

Hunc notis illustratum edidit *Casp. Barthius* Hannoniae 1613. 8. et *Janus Ulitius* Lugd. Bat. 1645. 12.

§. 5.

RHEMNIUS FANNIVS Arnobii discipulus fuit. Constantini M. tempore scripsit de Medicina, et carmen de ponderibus ac mensuris. In thesauro veterum Poetarum invenitur.

§. 6.

OPTATIANVS PORPHYRIVS panegyricum omni studio elaboratum scripsit ad Constantinum M. quem edidit *Christoph. Arnoldus* cum *Marci Velferi* notis et *Christiani Daumii* Spicilegio Norimb. 1682. fol.

§. 7.

JUVENCUS Historiam Evangelicam IV. libb. versibus expressit. Basileae editus 1562. 4. Inter opera veterum Poetarum sacrorum à Fabricio editorum reperitur.

§. 8.

FABIVS MARIVS VICTORINVS, Afer fuit et Rhetor sub Constantio floruit. Extant in Bibliotheca Patrum tres
ejus

ejus hymni de Trinitate, et heroicum carmen de Maccabaeis.

§ 9.

DECIMVS MAGNVS AVSONIVS, Burdegalenſis, Grammaticus, Rhetor et Poëta ſuavis fuit. Multa ſcripfit. Extat liber Epigrammatum, Ephemeris, Parentalia, commemoratio Profeſſorum Burdegalenſium, Epitaphia Heroum, qui bello Trojano interfuerunt, de XII. Caefaribus per Suetonium Tranquillum ſcriptis Monofticha. Clarae urbes, five ordo nobilium urbium, Ludus, ſine ſententiae ſeptem ſapientum, Idyllia XX. Eclogarium variorum poëmationum et Epigrammatum, liber epiftolarum XXV. Oratio Panegyrica ad Gratianum Imp. Periocha in Homeri iliadem et odyſſeam. Prae reliquis laudanda eſt editio cum *E-liae Veneti* commentationibus edita.

§. 10.

RUFVS FESTVS AVIENVS ſcripfit metaphraſin Arati verſibus Hexametris, quos *Hugo Grotius* edidit.

§. 11.

AVRELIVS PRVDENTIVS CLEMENS

MENS, Hispanus, Poeta, tempore Theodosii Senioris, et deinceps claruit. Reliquit *ψυχομαχίαν, καθημερινῶν, ἁμαρτιγένειαν, περὶ σεφάων ἀποθέοσιν*, lib. II. contra Symmachum, et enchiridion V. et N. testamenti. In Christianis Poëtis excellit Prudentius, quanquam in Graecis vocabulis syllabarum quantitatem negligit, dum aut corripienda producit, aut producenda corripit, prout eorum fert pronuntiatio. Sic e. g. in voce idolum penultimam corripit, quoniam Graecis est *εἶδολον* proparoxytonon. Atque ut obiter moneam, Christiani Poëtae non accuratam syllabarum quantitatem observant, qua in re profani istis praeferendi sunt. Optima editio est Basileensis de anno 1562. 8. cum succinctis scholiis *Job. Sichardi* in totum opus: in aliquot vero hymnos *Erasmii* et *Jacobi Spiegelii* commentaria, quibus praemittitur rerum verborumque copiosus index.

§. 12.

CLAVDIVS CLAVDIANVS, Alexandrinus, magni spiritus Poëta, sub Arcadio et Honorio Impp. floruit, à quibus etiam statuam in foro Trajani meruit cum hac subscriptione:

Εἰν ἐνὶ Βιογυλίοιο νόον καὶ μᾶσαν Ὀμήρου,
Κλαυδιανὸν Ρώμη καὶ Βασιλεῖς ἔθεσαν.

Quidam Christianum factum adfirmant: alii Augustinum et Orosium sequuti, negant. Scripsit duos libros in Ruffinum: duos in Eutropium: tertium, quartum et sextum Consulatam Honorii: bellum Gildonicum: bellum Geticum: Epithalamium in nuptias Honorii: tres libros de raptu Proserpinae: Gigantomachiam &c. Commentarios luculentos in eum ediderunt *Casp. Barthius* a. 1650. et *Nic. Heinsius* a. 1665. In veteri inscriptione audit POETARUM PRÆGLORIOSISSIMUS. Ex recentioribus illum illustravit observationibus et Criticis et aliis ad modum *Job. Minellii*, *Job. Geor. Walchius*. Accesserunt selecti Commentarii *Clüverii*, *Dempsteri*, *Bartbii*, *Heinsii*, *Pyrrhonis* aliorumque 12. *Lips.* 1715.

§. 13.

RVTILIVS CLAVDIVS NVMAN-
TIANVS de reditu suo libris duobus itinerarium scripsit carmine elegiaco: posterioris autem libri pars maxima desideratur. Inter complures editiones prae-
stan-

stantissima est *Theod. Jans. ab Almeloven.*
Amstel. 1687. 12.

§. 14.

PONTIVS MEROPIVS PAVLINVS
NOLANIS, Episcopus, scripsit carmen
de Joh. Baptista et epistolas tres ad Auso-
nium. Ejusdem ad Deum Omnipoten-
tem precatio, et carmen pro salute Augu-
storum à *Fabricio* exhibetur p. 769. et 817.
De *Celsi Filii* obitu panegyricus, epistola
ad *Cytherium* et propempticon ad *Nice-
tam Episcopum Dacorum*. Fragmenta
Natalium VIII. et IX. et Psalmi l. II. et
CXXXVI. versibus redditi. Haec una
cum aliis quibusdam Paulini Poematis in-
tegriora, emendata, notisque illustrata
prodierunt in luculenta operum Nolani
Episcopi editione, quam *Parisiis* adorna-
vit *Jo. Baptista le Brun* 1685. 4.

§. 15.

PROBA FALCONIA, circa A. C. 400.
centonem ex Virgilio in V. T. et N. T.
plenissime expressit, quem *Henricus Mei-
bomius* edidit Helmst. 1547. 4. Aldus autem
primus vulgavit 1501. cum *Sulpitii Severi*
historia. 4.

§. 16.

§. 16.

COELIVS SEDVLIVS Presbyter, Scotus, tempore Theodosii junioris A. C. 430. floruit. Conscripsit prosa explanationem epistolarum Paulinarum: duos hymnos, quorum unus natali Domini; alter festo Epiphaniae in Ecclesia cani solet. Reliquit praeterea carmine Hexametro IV. libros operis Paschalis, sive de mirabilibus divinis. Exhibetur eleganter inter Poetas Christianos in appendice Bibliothecae Patrum per *Margarinum de la Bigne* Paris. 1634. fol.

§. 17.

DRACONTIVS TOLETANVS Hexaemeron scripsit, cujus liber I. tantum extat, in fine mutilus. *Jacobus Sirmondus* edidit Parisiis 1619. 8. *And. Rivinus* eandem editionem repetiit 1651. 8.

§. 18.

BENEDICTUS PAULLINUS PETROCORIVS de vita Martini libros VI. carmen ad nepotulum et Epigramma Basilicae Martini apud Turones inscriptum reliquit. Omnia haec edidit additis suis notis *Christianus Daumius* 1681. 8. qui et adjecit Paulini
lini

lini Pellaei Aufonii Nepotis Eucharistici-
cum et Tertulliani carmen de Jona et
Ninive.

§. 19.

ÆMILIUS MACER partim inter
fragmenta veterum Poetarum à Step-
hano 1564. 8. partim inter fragmenta quae-
dam veterum Poetarum à Theod. Jans. ab
Almeloven collectorum, ab aliis praeteri-
torum vel minus emendate positorum
reperitur Amstel. 1686. 8. Auctor vero he-
xametri Poematis de virtutibus herba-
rum longe junior est, et nonnullis dici-
tur Pseudomacer, quem cum aliis edidit
Henr. Ranzovius. Hamb. 1566. 8.

CAP. IV. DE SEculo FERREo SEU SE-
BARBARO, HOC EST,
DE FERREÆ ÆTATIS AB HONORIO US-
QUE AD CAROLUM M. AUCTO-
RIBUS.

CONSPECTUS.

Salvianus §. 1. *Prosper* §. 2. *Marcellinus Comes*
§. 3. *Sidonius Apollinaris* §. 4. *Claudianus*
Mamertus §. 5. *Boëthius* §. 6. *Cassiodorus* §. 7.
Ennodius §. 8. *Fulgentius* §. 9. *Priscianus* §. 10.
Alcimus Avidus §. 11. *Arator* §. 12. *Venantius*

For-

*Fortunatus §. 13. Gregorius Turonensis §. 14.
Martianus Capella §. 15. Isidorus Hispalensis
§. 16. Beda §. 17. Jornandes §. 18. Paulus
Diaconus §. 19.*

§. 1.

SALVIANUS, Presbyter ac Episcopus
Maffiliensis, floruit sub Zenone Impe-
ratore A. C. 460. Scripsit libros Vlll. egre-
gios de providentia et judicio Dei, et li-
bros IV. de Ecclesia, vel adversus avari-
tiam, in quibus vitia Clericorum aequè
ac laicorum digne exagitat. Optima ejus
editio Bremæ ad Visurgim 1688. 8 pro-
diit cum commentariis *Rittershusii* et no-
tis variorum, juncto, ut solet, Vincentio
Lirinenfi.

§. 2.

PROSPER Aqvitanus, Episcopus
Rhegiensis (quanquam ejus Episcopa-
tum in dubium vocat *Philippus Labbeus* et
alii, idque merito, ut judicat *Fabricius Bi-*
blioth. Lat. append. p. 39. qui *Valentinia-*
ni III. temporibus floruit, interfuit Con-
cilio Carthaginensi, et scripsit multa, ma-
ximam partem Theologica, in primis pro
gratia Christi contra Pelagianos. Idem

continuavit Chronicon Eusebii et Hieronymi. Extat quoque ejus liber sacrorum epigrammatum super Augustini sententias. Hujus et Paulini poemata *Pulmannus* edidit Antwerp. 1560. 12.

§. 3.

MARCELLINUS COMES Chronicon Eusebii pertexuit.

§. 4.

SIDONIUS APOLLINARIS, Poëta non inelegans, reliquit IX. libros epistolarum ad varios scriptarum, et XXIV. carmina. Primum editus est Mediolani 1498. Epistolas *Philippus Labbe* cum notis *Jacobi Sirmondi* auctoribus edidit Paris. 1652. Vita ejus scripta à *Savarone*, et praefixa editioni operum ejus ab *Elmenhorstio* adornatae: cui etiam subjunguntur elogia.

§. 5.

CLAUDIANUS MAMERTUS, Vienneſis Episcopus, tempore Zenonis A. C. 560. claruit. Reliquit praeclarum opus de statu animae: item carmen contra vanos Poëtas.

§. 6.

SEVERINUS BOETHIUS, Romanus

nus, natus est A. C. 455. Athenis studiorum 18. annis vixit. Ex Anicia fuit familia, quae Christi fidem amplexa dedit exemplum deferendi gentilismi Romanis. Habuit Bibliothecam egregiam optimorum utriusque linguae librorum, cujus parietes ebore ac vitro nitebant. Latine vertit Aristotelis et Euclidis opera. Habuit horologia duo, quorum alterum in sphaera mobili cursum solis significavit, alterum aquis stillantibus indicavit horarum spatia. Scripsit librum de S. S. Trinitate contra Arrianos, inter quos etiam fuit Theodoricus Rex Ostro-Gothorum in Italia, quo hujus iram in se concitavit. Ea propter cum Opilio et Gaudentius, sequentes Arianum dogma, destinati vero exilio profiterentur se accusaturos Boethium, recepti sunt in gratiam Regis. Dicebant veto falso Boethium scripsisse litteras de restitutione imperii Romani. In carcere igitur Ticini seu Papiae conclusus, de consolatione Philosophiae V. libros scripsit, partim in soluta, partim ligata oratione. Maximus Planudes Graece vertit, et nulla pene lingua est, in qua

non versus fit. Coloniae 1535. prodiit 8. luculentissimis *Job. Murelii* et *Rudolphi* commentariis illustratus. Tandem anno 526. nono anno Justinii Imperatoris à Theodorico agens annum 71. capite multatus est. Anno Christi 796. Otto III. Augustus ossa Boethii sepulcroeducta elevari et tumba marmorea exaltari fecit.

§. 7.

MAGNUS AURELIUS CASSIODORUS A C. 514. claruit. Scriptor quoque Christianus. Extant ejus variarum epistolarum libri XII. Theodorico Gothorum Regi aliquando à secretis fuit, sed tandem Monachus factus Historiam tripartitam compilavit, quae ita vocatur, quia confecta est ex tribus illis, Socrate, Theodoreto et Sozomeno duodecim libris, de quibus B. Rhenanus optime meritus est, quippe quas vulgavit Basil. 1523. fol. quae editio saepius repetita 1528. 1533. 1566 et 1588. Francofurti. Chronicon quoque scripsit breve, editum Heidelbergae cum Comment. Cuspiniani 1588. repetitum Lugd Bat 1632. 8. Scripsit quoque computum Paschae à variis Chronologis

logis illustratum, utpote à Josepho Scaligero, Dionysio Petavio &c. Commentarium quoque in Psalmos David, qui editus Basil. 1491. 4. Paris. 1529. fol. Scripsit quoque librum institutionum ad divinas lectiones, quem edidit *Jac. Pamelius* Paris. 1575. Antw. 1566. 8. Ipsius liber de VII. disciplinis, seu de arte Grammatica reperitur in antiquis Grammaticis *Putschii*. De ratione Orthographica prodiit Aug. Vindel. 1533. *Job. Garetius*, Monachus Benedictinus, omnia opera ejus edidit Rhotomagi 1692. fol.

§. 8.

ENNODIUS, Ticinensis seu Papiensis Episcopus, is est, cujus extant epistolarum lib. XII. Orationes ac Declamationes XXX. Panegyricus dictus Theodorico Gothorum Regi (de quo speciatim *J. A. Fabricius* Biblioth. Lat. p. 123.) Apologeticus pro quarta Synodo Rom. sub Symmacho Papa, Vitae Epiphani, Ticinensis Episcopi et B. Antonii Cyri, Monachi Lerinensis: denique Poëmatum et Epigrammatum libri II. Edidit opera ejus *Jacobus Sirmondus*, et notis illustravit Paris. 1611.

F 3

§. 9.

§. 9.

FULGENTIUS Carthaginensis, Episcopus Ruspensis, S. Augustini discipulus, scripsit plura, teste Isidoro in lib. de viris illustribus, quorum multa perierunt. Quae hodie extant, recenset *Bellarmin.* de script. Eccl. p. 161.

§. 10.

PRISCIANVS, qui tempore Justiniani Imp. Constantinopoli vixit circa annum à N. C. 530. totam artem Grammaticam accuratissime et copiosissime libris XVIII. explicavit. Hunc velut fontem totius artis uberrimum, et in omnibus fere partibus Grammaticae, etiam minutissimis superstitiose diligentem ac curiosum praeteris omnibus Studiosi sedulo legant. Is primum librum tantum modo in humana natura et explicandis accidentibus consumit. II. libro de syllabis, de numero partium orationis, de nomine et speciebus nominum: ac de his etiam toto libro III. et IV. prolixè et subtiliter differit. Proximis tribus libris genera et casus nominum pertractantur. In VIII. IX. et X. de verbis agit. In XI. de participiis. In

se-

sequentibus duobus de pronomine. In reliquis tribus de praepositione, adverbio et conjunctione. In XVII. et XVIII. de syntaxi.

§. II.

ALCIMUS AVITUS, Viennensis Archiepiscopus, A. C. 523. obiit. Scripsit versu de mundi origine, diluvio, transitu maris rubri &c. Ejus epist. LXXXVIII. Homiliae et Poëmata edita sunt Parisiis à *Jac. Sirmondo* a. 1643. Poëmata ejusdem in Lev. Num. Deut. Josuam et Judices se in lucem prolaturum, ait *Labbe* p. 55. nov. Biblioth.

§. 12.

ARATOR, Poëta, sub Justiniano Imp. A. C. 540. floruit. Historiam Apostolorum versibus ex Actis Apostolorum à Luca descriptis, expressit. Historia illa Virgilio, Romano Episcopo, inscripta est.

§. 13.

VENANTIUS FORTUNATUS, Pictaviensis Episcopus, imperante Justino Juniore floruit. Reliquit Hodoeporicon: vitam et miracula B. Martini: vitam S. Hilarii, Albini, Medardi, Remigii &c. C. *Barthius* in Claud. p. 3. vocat eum magni

ingenii vatem, maximum, si in alia tempora incidisset.

§. 14.

GREGORIUS Episcopus Turonensis, A. C. 596. obiit. Decem librorum historiae Francorum auctor: item octo de vita et miraculis sanctorum. Magnae autem fuit simplicitatis et sine iudicio.

§. 15.

MARTIANUS CAPELLA, Carthagenensis scripsit de nuptiis Mercurii et Philologiae libris IX. *Scaliger* in notis ad *Cirin*, vere eruditum, sed tamen barbarum scriptorem adpellat. *Hugo Grotius*, adolescens adhuc XLV. annorum Martianum Capellam felicissime passim, cum antea esset corruptissimus, restituit, annoque uno aut altero post divulgavit.

§. 16.

ISIDORUS HISPALENSIS Sec. VII. A. C. 636. obiit. Condidit Chronicon ab O. M. usque ad annum quintum Suinthilani Regis, qui erat Christi 626. Item, historiam de origine Gothorum, nec non opusculum de viris illustribus: quibus adde 20. libros Originum vel etymologiarum.

rum. Insigne ejus elogium habemus in Concilio Toletano 8. cap 2. Opera ejus ad fidem codd. MSC. correxit *Jac. du Breul*, Monachus S Germani à Pratis, et publici juris fecit Parisiis a. 1601.

§. 17.

BEDA titulo Venerabilis, Monachus Anglus. De eo tale proverbium invaluit: hominem in extremo orbis angulo natum esse, qui universum orbem suo ingenio perstringeret. Scripta ejus Theologica, Historica, Grammatica, Rhetorica sunt octo tomorum. Scripsit alphabetum mutorum et surdorum, quomodo per digitos eorumque motum secum possint loqui.

§. 18.

JORNANDES, Gothus, primum Gothorum notarius, deinde Ravennae Episcopus, tempore Justiniani Imp. floruit. Struxit librum de rebus Geticis, qui extat. Eo Jornandes complexus erat, quae Cassiodorus fuse persequutus fuerat libris XII ejusdem argumenti. Edidit etiam librum de regnorum et temporum successione. In eo opere res Romanas à Ro-

mulo usque ad Augustum fere ex IV. libris Annæi Flori exscripsit.

§. 19.

PAULUS WARNEFRIDUS, Diaconus Aquilegiensis, tempore Caroli M. et Berengarii Regis claruit. Struxit historiam de gestis Longobardorum. Historiæ miscellæ quinque libros addidit. Historia miscella partim ex Eutropii libris, partim ex Diaconi, partim ex Landulphi Sagacis additionibus consarcinata est. Idem Paulus Festum Pompejum in epitomen redegit.

**CAP. V. DE GRAMMATICIS INCERTÆ
ÆTATIS ET GRAMMATICORUM
COLLECTORIBUS.**

CONSPECTUS.

Servius Honoratus §.1. Donatus §.2. Nonius Marcellus §.3. Charisius §.4. Diomedes §.5. Anonymus collector §.6. Georg. Fabricius collector §.7.

§. 1.

SERVIVS HONORATUS, Maurus, vixit temporibus Theodosianis. In Virgilium optime commentatus est.

§. 2.

§. 2.

ÆLIUS DONATUS tempore Constantii Imperatoris in pretio fuit. S. Hieronymus L. I. contra Ruffinum eum Praeceptorem suum vocat, et in Virgilium commentarios composuisse adfirmat.

§. 3.

NONIUS MARCELLUS, Grammaticus et Peripateticus Tiburiensis, scripsit de proprietate Latini sermonis.

§. 4.

CHARISIUS κατὰ ψευδόμενον exaravit.

§. 5.

DIOMEDES condidit Grammaticam tripartitam. Extat inter Grammaticos à Putscbio editos.

§. 6.

ANONYMUS collegit sequentes Grammaticos veteres, qui sunt: Priscianus, Diomedes, Phocas, Caper, Agraeus, Donatus, et Servii Honorati in secundam Donati editionem Commentarius. Rarissimum hunc librum scripta VI. veterum Grammaticorum in se continentem, Venetiis a. MCCCCL. adeoque X. annos post inventam typographiam

phiam impressum esse et quidem per *Johannem de Tridino*, alias Tacuino, regnante Principe Augustino Barbadico, a. dicto d. 3. mensis Sept. ex calce illius adparet. In hoc libro nulli, quod obiter notandum, reperiuntur accentus in dictionibus Graecis.

§. 7.

GEORG. FABRICIUS Chemnicensis, collegit et edidit veterum Grammaticorum, Cornelii Frontonis, Nonii Marcelli, Agraetii, Ælii Donati, Arruntii Celsi, Fl. Sofipatri Charisii, Qv. Asconii Paediani, Marii Servii Honorati, Sexti Pompeji Festi, M. Terentii Varronis, Q. Terentii Scauri, Agellii libellos de proprietate et differentiis sermonis Latini

Lipsiae 1569. 8.

FINIS.

INDEX I. CAPITUM.

PROLEGOMENA de origine et fatis Latinae Linguae.	pag. 5
CAP. I. de seculo aureo.	9
SECT. I. de antecessoribus Seculi aurei, il- ludque superantibus.	ib.
SECT. II. de aureae aetatis à Syllano tem- pore usque ad obitum Augusti tempo- ribus.	12
SECT. III. de Poëtis hujus seculi.	22
CAP. II. de Seculo argenteo,	31
SECT. I. de argentae aetatis ab Augusti ex- cessu ad tempora Antonini Pii auctori- bus.	ib.
SECT. II. de Poëtis hujus Seculi.	51
CAP. III. de Seculo aereo.	58
SECT. I. de aereae aetatis ab Antonio ad Honorium auctoribus.	ib.
SECT. II. de auctoribus Christo devotis.	64
SECT. III. de Poëtis hujus seculi.	72
CAP. IV. de seculo ferreo, seu semibarbaro, hoc est, de ferreae aetatis ab Honorio usque ad Carolum M. auctoribus.	80
CAP. V. de Grammaticis incertae aetatis et Grammaticorum collectoribus.	90

INDEX II.

INDEX. II.
AUCTORUM LATINORUM.

A.		<i>Cassiodorus</i>	84
<i>Accius</i>	10	<i>Cato</i>	12
<i>Afer Arnob.</i>	67	<i>Cato Val.</i>	29
<i>Alcimus Avitus</i>	87	<i>Catullus</i>	28
<i>Ambrosius</i>	69	<i>Celsus</i>	31
<i>Andronicus Livius</i>	10	<i>Censorinus</i>	60
<i>Anonimus Coll.</i>	91	<i>Charisius</i>	91
<i>Apicius Caelius</i>	49	<i>Chrysologus Pet.</i>	72
<i>Apolejus</i>	59	<i>Cicero</i>	13
<i>Apollinaris Sid.</i>	82	<i>Claudianus</i>	76
<i>Arator</i>	87	<i>Claudius Rut.</i>	77
<i>Augustinus Aur.</i>	71	<i>Columella</i>	35
<i>Aug. Hist. script.</i>	60	<i>Comes Marc.</i>	82
<i>Aurelius Nemos</i>	73	<i>Curtius</i>	42
<i>Aurelius Vict. Sext.</i>	61	<i>Cyprianns Caecil.</i>	66
<i>Ausonius</i>	75	D.	
<i>Avienus</i>	75	<i>Diaconus Paul.</i>	
B.		<i>Diomedes</i>	91
<i>Beda</i>	89	<i>Donatus</i>	91
<i>Boëthius</i>	82	<i>Dracontius</i>	79
C.		E.	
<i>Caesar</i>	16	<i>Ennius</i>	9
<i>Caesar Germ.</i>	30	<i>Ennodius</i>	85
<i>Calpurnius</i>	73	<i>Eutropius</i>	62
<i>Calpurnius Grat.</i>	30	F.	
<i>Capella Mart.</i>	88	<i>Fabrizius Georg.</i>	92
		<i>Falconia Proba</i>	78
		<i>Fan-</i>	

INDEX II.

<i>Fannius Rhemnius</i>	74	<i>Lucretius</i>	11
<i>Felix M. Min.</i>	65	<i>M.</i>	
<i>Firmicus Jul. Mat.</i>	68	<i>Macer</i>	80
<i>Flaccus Val.</i>	56	<i>Macrobius</i>	62
<i>Florus</i>	48	<i>Mamertus Claud.</i>	82
<i>Frontinus</i>	43	<i>Manilius M.</i>	30
<i>Fulgentius</i>	86	<i>Marcellinus Am.</i>	62
<i>G.</i>		<i>Martialis</i>	57
<i>Gallus Corn.</i>	29	<i>Maximus Val.</i>	32
<i>Gellius</i>	50	<i>Mela Pomp.</i>	33
<i>Gregorius</i>	88	<i>Modestus</i>	60
<i>H.</i>		<i>N.</i>	
<i>Hieronymus</i>	70	<i>Naevius</i>	10
<i>Hillarius Pictav.</i>	68	<i>Nepos</i>	17
<i>Hirtius</i>	20	<i>Nolanus</i>	78
<i>Horatius</i>	27	<i>Nonius Marc.</i>	91
<i>Hyginus C. J.</i>	59	<i>O.</i>	
<i>I.</i>		<i>Obsequens Jul.</i>	63
<i>Jornandes</i>	89	<i>Olympius Nem.</i>	73
<i>Isidorus Hisp.</i>	88	<i>Optatianus</i>	74
<i>Italicus Sil.</i>	56	<i>Orosius</i>	71
<i>Iustinus</i>	50	<i>Ovidius</i>	28
<i>Juvenalis</i>	57	<i>P.</i>	
<i>Juvencus</i>	74	<i>Pacuvius</i>	10
<i>L.</i>		<i>Paladius</i>	49
<i>Laberius Decius</i>	29	<i>Panegyrici vet.</i>	61
<i>Lactantius</i>	67	<i>Paterc. Vell.</i>	32
<i>Largg. Scribon.</i>	32	<i>Pedianus Asc.</i>	36
<i>Livius</i>	20	<i>Persius A.</i>	53
<i>Lucanus M, A.</i>	55	<i>Petrocorius</i>	79
<i>Lucilius</i>	10	<i>Pe-</i>	

INDEX II.

<i>Petronius Arb.</i>	51	<i>Severus Corn.</i>	30
<i>Phoedrus</i>	51	<i>Solinus Jul.</i>	59
<i>Plautus</i>	10	<i>Statius Papin.</i>	58
<i>Plinius maj.</i>	36	<i>Suetonius</i>	47
<i>Plinius jun.</i>	43	<i>Sulpitia</i>	58
<i>Porphyrius</i>	74	<i>Sulpitius Sev.</i>	72
<i>Priscianus</i>	86	<i>Symmachus</i>	63
<i>Propertius</i>	28	<i>Syrus Publ.</i>	29
<i>Prosper. Aq.</i>	81	T.	
<i>Prudentius</i>	75	<i>Tacitus</i>	45
Q.		<i>Taurus P. R.</i>	49
<i>Quintilianus</i>	37	<i>Terentius</i>	11
R.		<i>Tertullianus</i>	47.73
<i>Rufus Festus</i>	62	<i>Tibullus</i>	28
S.		<i>Turonensis Greg.</i>	88
<i>Sallustius</i>	16	V.	
<i>Salvianus</i>	81	<i>Varro</i>	19
<i>Scriptores VI. Hist.</i>		<i>Vegetius Flavius</i>	63
<i>Augustae</i>	60	<i>Venantius Fortun.</i>	87
<i>Sedulius Coel.</i>	79	<i>Victorinus Marius</i>	74
<i>Seneca L. A.</i>	34	<i>Virgilius</i>	23
<i>Seneca M. A.</i>	33	<i>Vitruvius</i>	22
<i>Serenus Samonicus</i>	73	W.	
<i>Servius Honor.</i>	90	<i>Warnefridus Paulus</i>	90

Einem, Johann Justus von

Succincta introductio in bibliothecam latinam J. A. Fabricii

Magdeburgi 1734

N.lib. 85 m#Beibd.5

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10601247-2

VD18 14445689-001